PETOFl SÂNDOR

JÂNOS VITEAZUL

ÎN ROMÎNEŞTE DE EUGEN JEBELEANU

ILUSTRAŢII DE FLORICA CORDESCU

1958 E D 1 T U E A

T I N E R E T U L U I

I

Soarele de vară focul şi-l aruncă Peste
ciobănaşul tolănit în luncă. Numai ca
dogoarea de prisos îl bate, Că şi-aşa
flăcăul tare-nvăpăiat e.

Cum îşi paşte turma pe imaş întinsă,
Inima-i de focul dragostei e-aprinsă.
Turma-mprăştiată paşte liniştită,
Tolănit stă dînsu-n şuba-i azvîrlită.

Parcă e o mare-n jur, de floricele, Dar el
nici că-şi zvîrle ochii către ele. De pîrîul
care curge nu departe, Ca de-o vrajă, ochii
nu şi-i mai desparte.

Dar nu mi se uită spre pîrîu-n goană, Ci
spre o bălaie, dulce fetişcană, Către
subţirelul trup al unei fete, Către
rotunjorii-î sini, şi spre-a ei plete.

Pînă la genunchi i-i rochia sumeasă, Că doar spală rufe-n apa răcoroasă. Mici, genunchii apa limpede-i străvede, Ianoş Cucoriţa * să mi se desfete.

Căci ciobanu-n iarbă tolănit, se ştie,
Ianoş Cucoriţa-i, cine-aţi vrea să fie ?
Cit despre codana peste rîu plecată
Iiuşca-i, şi-i este-a vieţii nestemată.

- Nestemată-a vieţii-mi, Iluşca, minune I Ianoş Cucoriţa s-apucă a-i spune. Zvîrle-mi o privire, cată spre-a mea faţă, Altă bucurie ştii că n-am in viaţă.

* tn limba maghiară, Kukorica (citeşte: cucoriţa) : porumb, cucuruz.

Dă-mi din ochii-albaştri o rază cît de mică, Ieşi din apă-afară şi la pieptu-mi pică ; Vin' să-ţi piin pecete, dintr-o sărutare, Sufletu-mi pe gura ta dogoritoare!

- Aş zbura, iubite, bucuros, la tine, Dar grăbită-s tare la spălat, vezi bine. Ci zoresc, altminteri cată să dau seama, Singură-s pe lume, vitregă mi-i mama.

Astfel îi răspunse dalba lui iubită, Tot spălind la rufe în pirîu, grăbită. Insă ciobănaşul se sculă-n picioare Şi-i grăi cu vorbă ademenitoare-:

- Vino, porumbiţă ! Vino, turturică ! Oi gata sărutul iute, n-avea frică ; Muma nu*i pe-aproape, să ne deie zorul, Nu-ţi lăsa iubitul să-l ucidă dorul.

Şi-uite-aşa, cu vorbe dulci la mal o scoase, Mijlocu-i cuprinse-n braţe drăgăstoase] Nu o sărutare-i dete, nici o mie, Ci atîtea cîte singur cerul ştie.

*

Nu sta însă vremea-n loc şi, iată, seara In
pîrîu-n spume fîlfîia ca para. Spumega de
ciudă muma, nebuneşte : Unde i-o fi fata,
unde zăboveşte î

Gînduri din acestea-n capu-i se-ncuibară Şi-altele
asemeni nu întîrziară : (Prea cu voie bună nu era,
zău, baba) ,,Fata ce mi-o face? Şi-a făcut ea
treaba?"

Iluşca, orfano, vai şi-amar de tine:
Uite, zgripţuroaica furioasă vine ;
Crunt îşi umflă pieptul, fălci grozave cască,
Şi-astfel îţi răcneşte, să mi te trezească:

- Hei, neobrăzato, cum cutezi, ia spune, Să mă
faci de-ocara lumii, spurcăciune ? Furi într-una
vremea şi te ţii de rele... Ia-n priviţi-o, oameni...
dracul să te spele !

- Ho, ajungă-ţi, babo, n-auzi ? Ţine-ţi botul, C-altfel m-oi griji eu să-l astup cu totul. De-ndrăzneştî din gură să-i tot dai-nainte, O să-ţi zbor, ascultă, şi-ăl din urmă dinte.

îşi rosti păstorul vorba lui vitează, Apărîndu-şi draga tremurînd de groază ; Pe-urmă, cu privirea plină de mînie, Ii mai spuse babei două, ca să ştie :

- Dacă nu vrei casa-n foc să-ţi ardă toată, Nu mi te atinge de sărmana fată. Că munceşte-amarnic şi-n afar' de pîne, După-atîta trudă, alta nu-i rămîne.

Iluşca, hai, du-te! Dar, de nu se-ndura Să te lase-n pace, ai şi tu o gură.^ Iară dumneatale caută-ţi de treabă, Că n-ai fost icoană-n lumea asta, babă!

Ridicîndu-şi greaua-i şubă ciobănească, Alergă păstorul turma să-şi găsească Şi văzu cu groază-n cîmp de-abia acuma, Din întreg cioporu-o oaie-două, numa'.

III

Apunea în zare soarele, departe.
Cînd din turmă-ajunse să-şi adune-o parte,
Unde-s celelalte oi habar nu are :
Hoţ e, lup e cel ce le luă-n spinare ?

Unde-or fi, totuna-i, tot pierdute-s ele ; In zadar sînt toate : căutări şi jele. Ce să mi se facă ? Tulburarea-şi curmă, Şi spre casă mînă ce-a rămas din turmă.

„N-o să-ţi fie moale, lănci, hei... e lată ! Cugeta, cu fruntea spre pămînt plecată. Şi-aşa cătrănit e tot mereu jupînul, Dar acum.;. Ci fie cum vrea cerul, bunul I"

Să se mai gîndească n-avu timp căci, iată, înainte poarta casei i se-arată. Stă în faţa porţii furios stăpînul, Vrînd să-şi socotească oile, hapsînul.

- Nu mai sta să numeri turma, zău, jupîne ! Multe oi sînt lipsă, ori şi ce aş spune ; Tare rău îmi pare, dar ce dus e, dus e, Cucoriţa lanci, ciobănaşul, spuse.

Şi stăpînu-i aprig, spumegînd de ciudă, Din mustăţi smulgîndu-şi, spuse să-l audă - Nu fă pe nebunul, nu glumi cu mine ; Vezi să nu mă mînii, cît ţi-i încă bine.

Cînd văzu că lanci nu stă să glumească,
Cît p-aci stăpînul să înnebunească ;
S-apucă să urle-n poartă, ca turbatul:
- Furca, daţi-mi furca!... să-l străpung, spurcatul!

Ah. tîlharul! Hrană de spînzurătoare ! Ciuguli-i-ar corbii ochii!... Ia zi: Oare, D-aia ţi-am dat pîine ? D-aia ţi-am dat casă ? Paşte-te-ar călău-n veci, cu sfoara-i groasă.

Piei din faţă-mi, ochii să nu mi te vadă ! Astfel de cuvinte tot lăsînd să cadă, Crunf, stăpînul smulse-un par şi-apoi, în fugă, Se-ndreptă cu paru-n mînă către slugă.

O lua la goana lănci, dar - fireşte - Nu fugi de
frică, nu, doamne fereşte I Căci era flăcăul
zdravăn, să trîntească Dintr-un pumn o ceată-
ntreagă voinicească.

Dar fugi, spunîndu-şi fără de mînie Că-i
în drept stăpînul furios să fie. Şi-apoi, de-
ar ajunge la încăierare, Cum să deie-n
omul ce-l crescuse mare ?

Şi fugi, fugi într-una, doar să scape, Pînă ce
stăpînul gata fu să crape. Pe-urmă, und' s-o
ieie ? Care drum să-l bată î Ii era, vai, mintea
tare tulburată.

IV

Cînd pîrîul apa şi-o schimbă-n oglindă Şi-
ncepură-n apă stele să se-aprindă, Far' să-
şi deie seama, lanci nimerit-a în grădina
casei unde sta iubita.

Se opri, îşi scoase fluierul, agale, Şi porni
să cînte-un cînt, cel mai de jale. Boabele
de rouă-ai fi jurat că-s toate Lacrime din
stele, pentru el picate.

Iluşca-adormise. Ca în orice seară, Se
culcase fata în pridvor, afară. Auzind
cîntarea ceea cunoscută, Iluşca spre
lanci alergă tăcută.

Dar nu bucurie cunoscu văzîndu-l. îngrozită,
fata-şi spuse astfel gîndul: - lanci, scumpe, ce ai
? Pal de ce eşti, spune, Cum îi pală luna,
toamna, cînd apune ?

— Uuşca, drăguţo! Cum să fiu la faţă, Cînd eu nu ştiu dacă te-oi mai prinde-n viaţă... - De-al tău chip mi-e groază ; rogu-te fierbinte, Nu mai spune, Ianci,-asemenea cuvinte !

- Azi te văd, iubito, cea din urmă oară !
Fluierul îţi plînge-n ultima lui seară \
Sărutarea asta-i ultima, vai mie, Mi te las de-a pururi, plec pentru vecie !

Povestindu-i lănci fetei toate cele, Ea-i plîngea pe umeri, hohotind de jele ; îşi întoarse, însă, lănci chipu-ndată, Ca să n-o zărească-n lacrime scăldată.

- Şi acuma, floare, mi te las cu bine, Aminteşte-ţi însă, cînd şi cînd, de mine. De-i vedea în cale creangă veştejită, La sărman pribeagul cugetă, iubită.

- Ianci-al meu, iubite, dacă trebui', pleacă ! **Cel** de sus îumină-n calea ta să facă. Floare ruptă-n cale de-o să vezi, gîndeşte La iubita care ţi se ofileşte.

Mi se despărţiră, ca de creangă frunza ;
Le pătrunse-n inimi iarna rea, ursuza.
Lacrime şiroaie plînse biata fată,
Le zvinta el, Ianci,-n mineca lui lată.

Şi porni; pe-unde-i calea, nici **că-i** pasă ! Lui ii e totuna unde drumu-l lasă. N-auzi în preajmă fluierînd copiii, Nici talanga **turmii-n** liniştea cîmpiii.

Rămăsese satul hăt colo, departe, Nu văzu
la tîrlă focu-ncins cum arde. Turla doar, din
ceaţa zării cenuşie, Mai căta în urma lui ca
o stafie.

De-ar fi fost prin preajmă o ureche trează, L-
auzea pe lănci cum din greu oftează. Spintecau
cocorii cerul, înnoptatul, Insă n-auziră nici
cocorii-oftatul.

Şi mergea flăcău-n noaptea cea uşoară, Şuba
doar, pe umeri, îi părea povară. El credea că
şuba-i este grea ca stana, Dar era amara-i inimă,
sărmana !

V

Cînd pe ceruri luna loc făcu la soare, Se-
aşternu în juru-i pusta ca o mare ; Din apus şi
pînă unde-i răsăritul, Se-ntindea, ca-n palmă,
şesul, nesfîrşitul.

Nici tu floare, tufă, nici copac - nimica,
Boabe, doar, de rouă-n iarba mărunţică s. Şi-
uite, mai încolo, rumenind în soare, Printre
papuri, apa lacului tresare.

Un bîtlan din ceia lungi, lucind la pană, Chiar
pe mal, prin trestii, -şi căuta de hrană.
Şi-n mijlocul apei line, pescăruşii S-
avîntau cu-aripă lungă, jucăuşii.

Tot mergea cu umbra-i neagră înainte lănci,
gînduri negre frămîntînd în minte ; Soarele
din slavă scăpăra-n cîmpie, Insă-n el sta
noaptea nopţilor, pustie.

Spre nămiaza, lănci se gîndi că, poate, N-ar
fi rău să cate-n traista cu bucate. Se-
mplinise ziua de cînd nu-mbucase, Frîntele
picioare gata stau să-l lase,

Se întinse-n iarbă, traista şi-o sumese, Şi
mîncă slănina ce-i mai rămăsese. Bolta
albăstrie îl privea uimită, Şi-l privea şi apa
morţilor, vrăjită.

îi plăcu lui lănci micul prînz. Dar gura Ii era
uscată, că-l topea căldura. Pălăria-n apă
cufundînd, o scoase Potolindu-şi chinul setei
nemiloase.

Nu era de ţărmul lacului departe, Cînd simţi că
somnul genele-i amoarte. Vrînd să prindă vlagă,
trupul şi-l întinse Pe un dîmb, şi-ndată somnul
mi-l cuprinse.

Visu-l duse grabnic înapoi spre casă, lluşca la
pieptu-i se-odihnea, frumoasă. Dar cînd vru să-i
deie dragei sărutarea, Un năprasnic tunet i-
alungă visarea.

Se uită-n a pustei nesfîrşită zare ; Se
vestea de-acolo o furtună mare. Tot atît
de iute se porni furtuna, Cum se-
ntunecase soarta lui, nebuna.

Se-afundă în beznă grea întreg pămîntul.
Bubuia tot cerul, trăsnete vărgîndu-l. Şi-n
sfirşit, din jgheabul norilor plecată,
Bulbuci tot lacul ploaia, mîniată.

Sprijinit în bîta[1]! lungă, Ianci-şi trase
Peste ochi răsfrînta-i pălărie, scoase Şuba
intorcînd-o, şi-ascultînd cum tună, S-
apucă să-nfrunte crîncena furtună.

Dar la iei de iute cum veni, turbată, Se opri furtuna dintr-o dat' să bată. Duşi de-un vînt uşure, norii se-nălţară, Vesel, curcubeul străluci pe ţară.

Scuturîndu-şi apa de pe şuba-i largă, lănci mai departe s-apucă să meargă. Soarele plecase să-şi aştearnă patul, lănci Cucoriţa tot umbla, băiatul.

Bietele-i picioare-l duseră încete, In adîncul negru-al unui codru verde. Ii ieşi un negru corb spre-ntîmpinare ; Ciugulea cu poftă ochii unei fiare.

Cum şi corb şi codru-n pace mi-l lăsară, lănci med departe o porni, în seară ; Pe-a pădurii dese, neagră cărăruie, Luna-şi revărsase raza ei gălbuie.

VI

Să fi fost spre miezul nopţii cînd, săracă, Ii păru că-n faţă o lumină-i joacă. Cînd ajunse aproape, lesne-i fu să vază Că-i un geam ce-n codrul negru luminează.

Ci văzîndu-l lanci-şi spuse : „Ăsta, frate, Han o fi să fie ; fără doar şi poate. Slavă celui mare ! O să pot rămîne, Şi-o să dorm în hanul ăsta pînă mîne".

Se-nşelase lănci; ce-a zărit de-afar', îi Nu un han, ci casă de-adunat tîlharii. Nu era ea, casa, goală; doisprezece Mari tîlhari se-aflau acolo-n noaptea rece.

Noapte, şi pistoale, şi tîlhari, ciomege... De gîndeşti, nu-i glumă asta, se-nţelege ; Inima în lănci, însă, nu-i fricoasă, D-aia fără teamă, drept, păşi în casă.

- Bună seara ! spuse, dîndu-le bineţe, Şi privi spre cele douăspre'ce feţe. Drept răspuns, tîlharii armele-nhăţară Tăbărînd - ci şeful spuse-n vorba-i rară :

- Cine eşti, ia-n spune, tu, măi neferice, De-ndrăzneşti să-ţi tîrîi labele pe-aice ? Ai părinţi ? Nevastă ? Orice-ar fi să fie, N-o să te mai vadă nimeni, pe vecie.

Inima lui lănci nu zvîcni speriată, Nu păli flăcăul. Neînfricoşată, Vocea lui răspunse la ameninţare, Dreaptă şi senină, netremurătoare :

- **Cel** ce-şi teme viaţa, poate că **e** bine Dacă In asemeni locuri nu prea vine. Eu, însă, pe viaţă nu pun preţ, aşa că Printre voi vin, orice-ar fi să mi se facă.

D-aia, de vi-i voia, nu-mi luaţi viaţa, Mă lăsaţi în casă pînă dimineaţa ; Iar de nu vreţi, bine : stingeţi-mi suflarea, N-o să-mi apăr viaţa, nefolositoarea.

Spuse, far' să-i pese de-a lor judecată, De făcu să caşte gura-ntreaga ceată.' Dară căpitanul îi grăi: - Frăţîne, Vorbă cît o sută astăzi eu ţi-oi spune ;

Crucea ta, voinice ! Eşti un om jum'ate ! Dumnezeu te unse de tîlhar, fîrtate. Nu dai preţ pe viaţă... nu te sperii - geaba ! **Eşti de-al nostru,** frate... haide, bate laba!

Furtul, jafu,-omorul, pentru noi sînt glume Şi răsplata glumei prada e, anume. **Aur** e-n butoiul ăsta,-n ăla argint e... Vrei să **fii** ctrdaşul nostru de-azi 'nainte?

Gînduri mult ciudate-n lănci tresăltară ; Vrînd să pară vesel, spuse, aşadară: - Sînt al vostru. Iată mîna ! Mai măreaţă Clipă decît asta n-am trăit în viaţă.

- Şi mai şi să **fie** ! - spuse-atunci fruntaşul, Măi ortaci, acuma, vie aldămaşul; Vin **din** beci de popă-n vedre berechet e, Să vedem noi fundul cănii ce-o s-arete !

Se uitară-n fundul cânilor mult grele Şi-şi înmormîntară minţile în ele ; Dintre toţi, doar lănci mai păstra măsura ; L-îmbiau, dar dînsul îşi muia doar gura.

Zdravăn bînd, tîlharii-au adormit cu toţii. Ianci doar atîta aştepta. Cînd hoţii Se rostogoliră, făr' să zăbovească S-apucă flăcăul astfel să vorbească :

- Noapte bună !.:-. Nu o să vă mai deştepte Nimeni, declt goarna judecăţii drepte ! Stins-aţi luminarea vieţii nu o dată ; Noapte nesfîrşită-o să vă dau răsplată.

La comoar-acuma ! Aur în dăsagă Ţi-oi aduce ţie, Ilușca mea dragă ! N-o să te mai las eu să robeşti ciineşte, O să-mi fii soţie... ceru-aşa doreşte.

Casă, o mîndreţe o să-ţi fac eu ţie, Şi te-oi duce-ntr-însa cînd mi-ei fi soţie. Om trăi în casa ceea minunată, Ca Adam şi Eva-n raiul lor, odată.

Cerule! Dar mintea, oare, unde-mi zboară Bani să iau din astă crîncenă comoară ? Fiecare poate e pătat de sînge; Bogăţie astfel să pornesc a strînge ?

Nici nu i-oi atinge... asta n-o pot face, Ne-ntinat mi-oi ţine cugetul, în pace. Iluşca, povara mai departe-ţi poartă, Cerului supune obidita-ţi soartă!

Vorba isprăvindu-şi, smulse-o luminare Şi ieşi din casă-n noapte, după care S-apucă să deie foc întregii case ; Flăcări mari crescură-ndată, mînioase.

Intr-o clipă-n flăcări fu acoperişul, Roşii limbi de pară-şi-ncurcau suişul, Se-nnegri ca scrumul bolta cea senină, Şi păli-n văzduhuri faţa lunii plină.

Tot crescînd, lumina neobişnuită Lilieci şi bufniţi tulbură. Trezită, Liniştea pădurii negre se încinse De vuit de-aripe fîlfîind întinse.

«x-

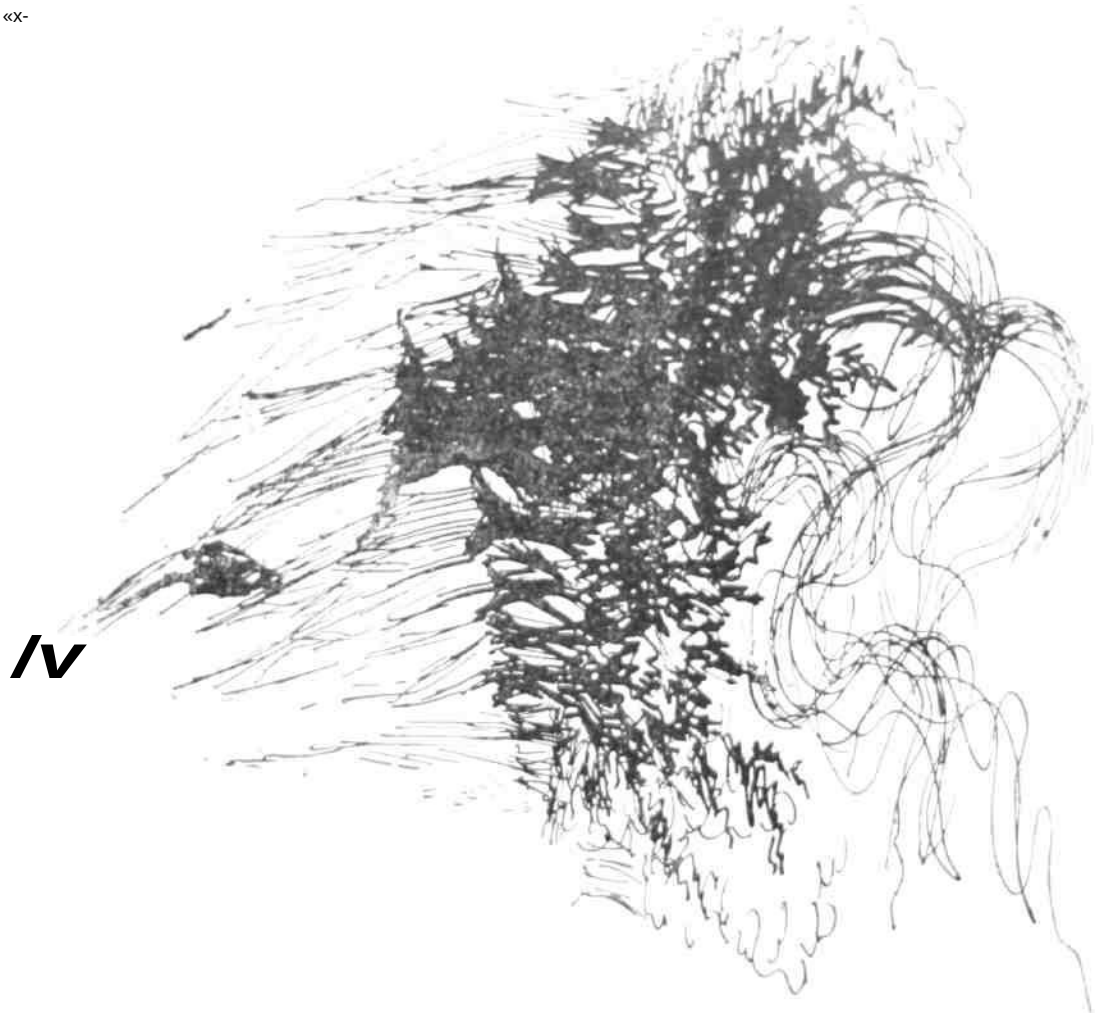

/v

VII

Străbătuse lanci ţări şi mări de-a rîndul, Nu-i mai sta la hoţii din pădure gîndul. Cînd, deodată, iată o lumină tare. Ce să fie ? Arme străluceau în soare.

Drepţi veneau husarii-n şiruri mult frumoase, Se-oglindea lumina pe-armele lucioase. Sforăiau în tropot mîndru armăsarii, Coama scuturîndu-şi, lin ducînd husarii.

Ci, văzîndu-i lanci şi mai de aproape, Inima din pieptu-i gata sta să-i scape. Se gîndea : „Hei, doamne, ce mai fericire, Dacă şi pe mine m-ar lua-n oştire!"

Cînd de lanci oastea fu-n apropiere, Pe fruntaş flăcăul l-auzi: - Ei, vere, Seama ia, ce dracu ? să nu-ţi calci pe creastă, Ce-mi ţii mutra-n ţărnă, frînt ca de năpastă ?

Greu oftă flăcăul, răspunzînd : - Vai mie, Am pornit prin lumea asta-n pribegie, Dacă-aş fi-n oştire, cot la cot, de-a rîndul, Zău că înfruntare-aş soarele prea sfîntul!

Spuse iar fruntaşul: - Ia-n gîndeşte, frate ! La rezbel ne ducem noi, nu la bucate. Năvălit-a turcu peste frînci, sărmanii; La rezbel ne ducem, s-alungăm duşmanii.

- Păi, atuncea mi-este şi mai mare dragul, Şaua să mă ţină, să mă salte pagul, Căci, de nu ucid eu, mă ucide jelea, Mult mi-i drag rezbelul, luptele acelea.

Sînt cioban şi, drept îi, pînă azi, la faţă Nu văzut-am caii - doar măgari în viaţă. Da'-s maghiar, vezi bine, şi pentru maghiar îi Făurită-n lume şaua şi-armăsarii.

Multe spuse lanci cu isteaţa-i gură. Dar cu mult mai multe-a lui căutătură. Ii plăcu fruntaşul, care, făr' s-adaster îl luă să fie-oştean, la el în oaste.

Greu să spui — că-ţi trebui' vorbe prea frumoase —
Ce simţi el, Ianci, cînd nădragii-şi trase,
Ce simţit-a Ianci îmbrăcind dolmanul,
v Sabia sclipind-o-n soare, năzdrăvanul.

Hei, "ce mai zvîrlea el, murgu-i, foc şi pară, Cînd i s-aruncase Ianoş în spinară. Ca un par sta lanci, făr* de nici un tremur, Nu putea să-l mişte, zău, nici un cutremur.

VIII

Şi-a tot mers oştirea fără să oprească,
Pînă ce ajunse-n ţara tătărască. Insă
mari primejdii vrură să-i înfrîne : Iată-i
pe tătarii crunţi, cu cap de cîne.

Craiul ăstor multe seminţii cumplite
Ii primi cu-aceste vorbe ticluite :
- Cum de staţi în faţa noastră ? Nu ştiţi încă
Cum că tătărimea carne de-om mănîncă ?

Mult se-nspăimîntară, bieţi de ei, maghiarii, Căci
erau la număr mult mai mulţi tătarii; Dar noroc
că-n clipa ceea, pe aproape, Se afla prea bunul
crai al ţării-arape.

Ii veni acesta-ndată-n ajutorul Cetei
noastre j vezi că ne ştia poporul, Care-l
omenise mai de mult, odată, Cînd
maghiara ţară-o străbătuse, toată.

împăratul cela negru nu-i uitase ; D-aia-n apărare li se avîntase, Şi spre împăratul cetelor tătare, Ce-i era prieten, spuse: - Frăţioare,

Lasă oastea asta, rogu-te, dă-i pace. Pic de stricăciune dînsa nu-ţi va face. Ii cunosc norodul, şi-ncă mult prea bine, Las-o de hatîrul meu, în loc n-o ţine.

- Fie, însă numai de-al tău drag, frăţîne, Spuse împăratul cel cu cap de cîne, Ba mai scrise dînsul şi-o epistolie, Cum că nimeni oastea-n loc să nu o ţie.

Mers-au fără grijă ungurii, dar tare Bucuroşi trecură ei peste hotare. Nici nu-i de mirare ! Că-n săraca ţară Carne de-urs se mîncă şi smochine doară.

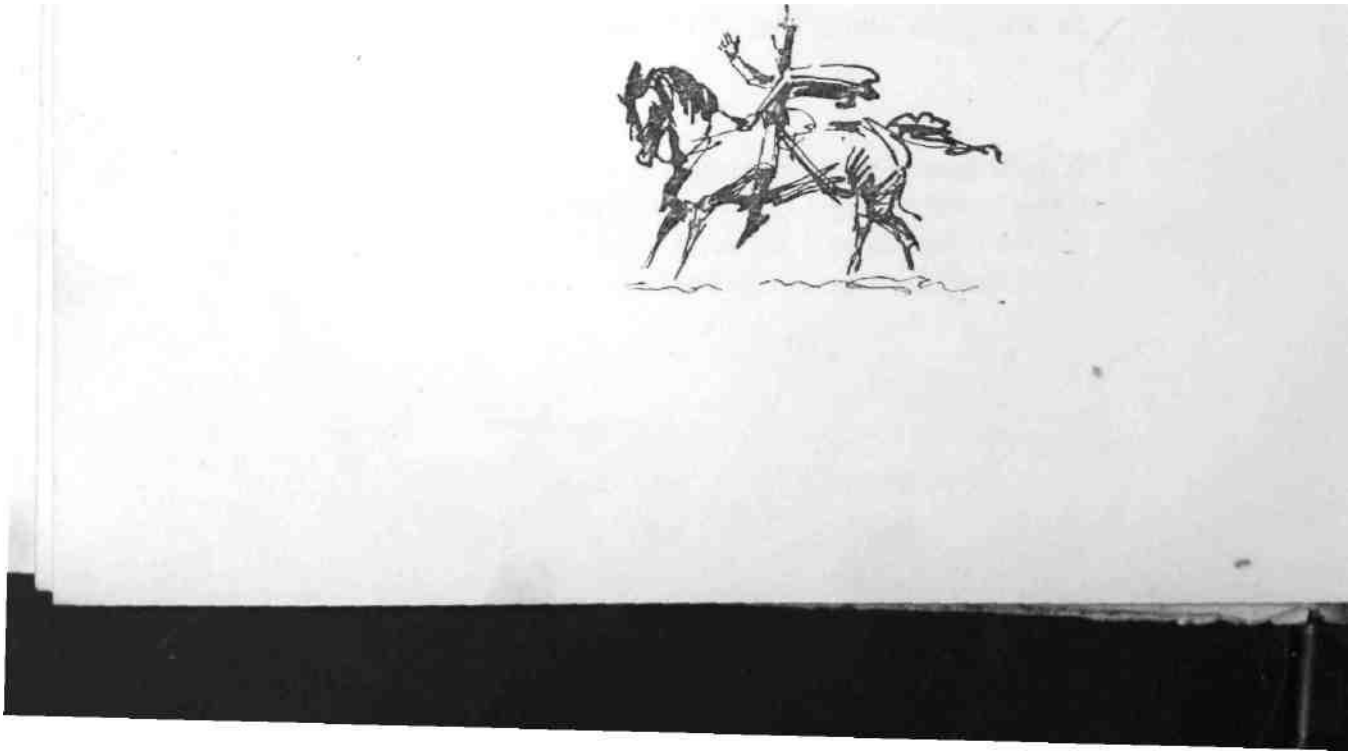

Grea de văi şi creste,-a tătărimii ţară *''*.»
Urmărea din zare armia maghiară Care, prin
păduri de rozmarin, umbroase, în taliana ţară-
adînc înaintase.

Nu păţiră-ai noştri mai nimica, doar că
Trebuiră geru-n luptă să-l întoarcă, Căci în
ţara ceea-i veşnic ger. Ostaşii Îşi tîrau, prin
gheţuri şi zăpadă, paşii.

Ci maghiarii noştri, straşnici din născare,
Dobofîră gerul, cit era de mare. Cînd vedeau
că-i crîncen-şi că-i cam încurcă, Coborau, şi
caii îi luau în cîrcă.

X

Şi-uite-aşa, intrară-n ţara cea leşească, Şi de-acolo-n Indii-au prins să călărească ; India cu Franţa mi se mărgineşte, Da-ntre ele calea nu te-nveseleşte.

Pe la mijloc, ţara Indiei nu are
Decît dîmburi care cresc fără-ncetare.
Insă la hotarul ţărilor, deodată,
Munţi cu creasta-n nouri scăpărînd se-arată.

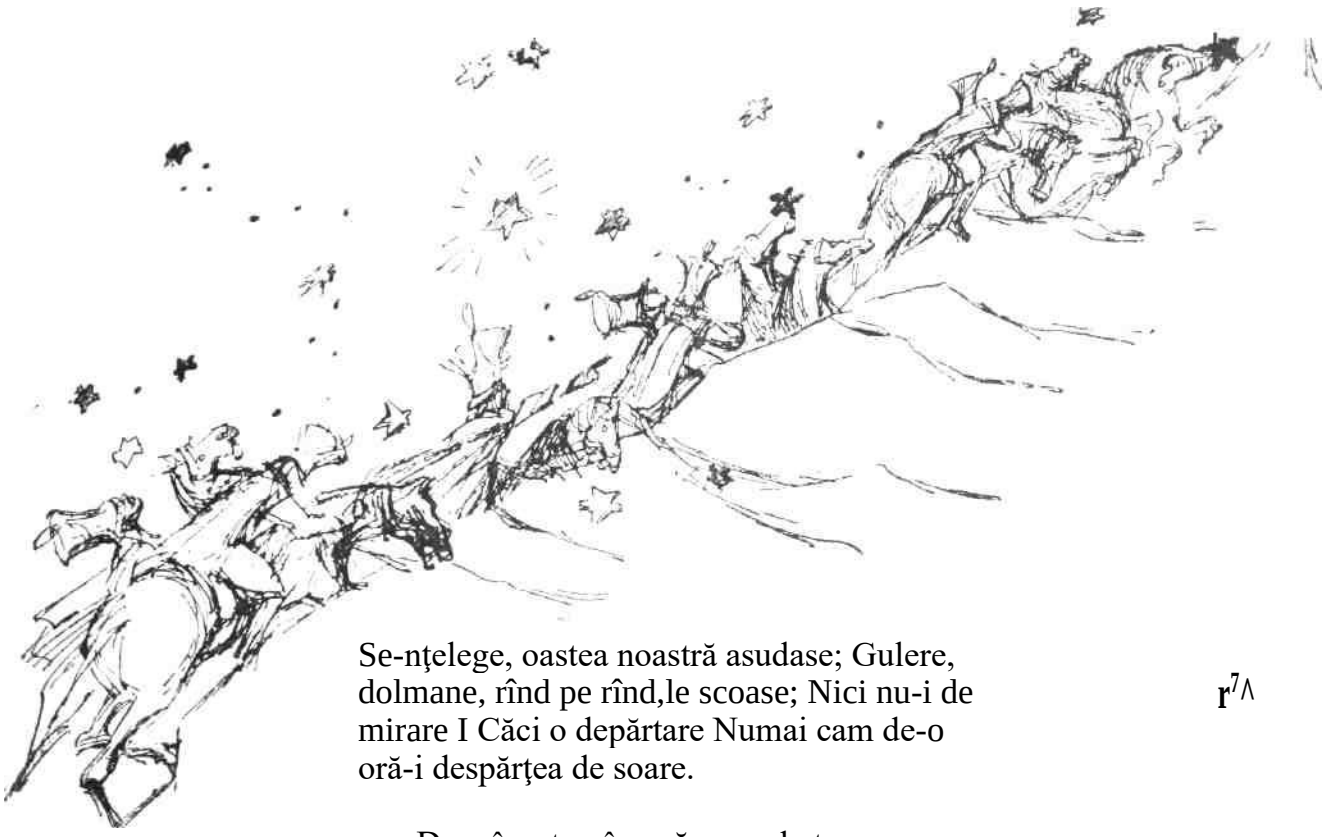

Se-nţelege, oastea noastră asudase; Gulere, dolmane, rînd pe rînd,le scoase; Nici nu-i de mirare I Căci o depărtare Numai cam de-o oră-i despărţea de soare.

r7∧

y

•î--y

De mîncat, mîncară aer cele trupe ;
Pe acolo-atît de des e, că-l poţi rupe.
Dară băutura ? Pe-aia, luptătorii
Şi-o făceau storcîndu-şi de pe boltă norii,

Şi-n sfîrşit ajuns-au tocmai sus, pe creste ; De căldura cruntă-a crestelor aceste, Se mişcau doar noaptea. Piedici foarte grele Se iviră. Caii se izbeau de stele.

Tot mergînd prin stele cu-armia lor mică, Ianoş Cucoriţa îşi zicea lui ; „Ci-că Steaua de pe boltă cînd se rostogoale, Piere-un om acolo, pe pămînt, în vale.

Ai noroc cu carul, cruntă băbătie, Că nu-ţi ştiu eu steaua care-i, dintr-o mie; N-ai mai fi în stare să-mi mîhneşti iubita, Ce-aş mai da cu steaua ta de-a azvîrlita !

Pe-urmă începură să coboare-ostaşii, Descreşteau sub dînşii munţii, uriaşii, începu căldura cruntă să pălească, Căci intrase oastea-n ţara fraţuzească.

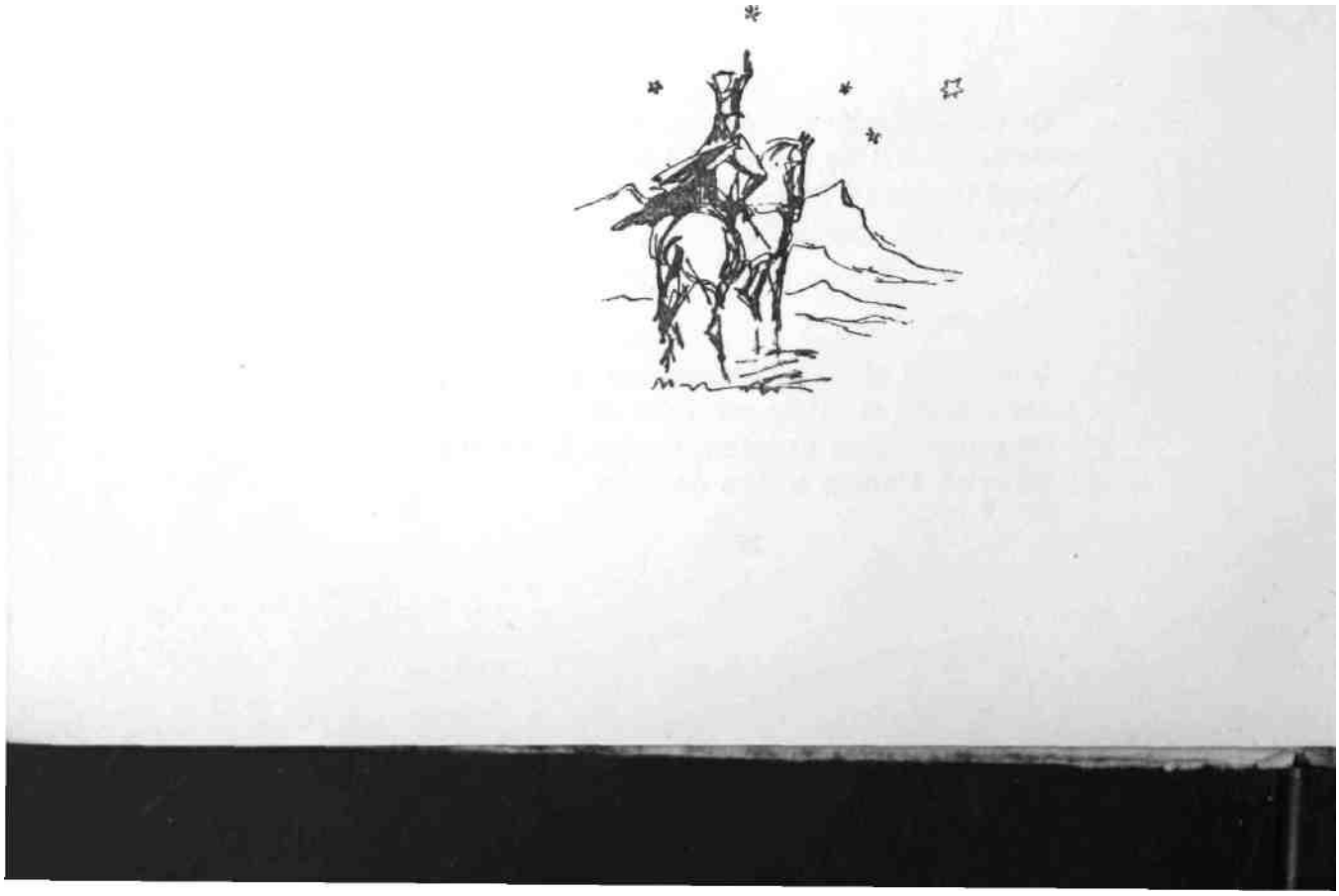

XI

Minunată-i ţara frîncilor, poţi spune Că-i un
rai tărîmul cela, o minune. D-aia, vezi,
osmanii o rîvneau şi d-aia Peste ea zvîrliră
fierul şi văpaia.

Cînd sosi acolo armia maghiară, Jaf
făcuse turcul în întreaga ţară; Multele
biserici stau prădate,-n jale, Pivniţele,
alt'dată doldora, stau goale.

Flăcări furioase mistuiau oraşe,
Căsăpeau la oameni săbii ucigaşe,
Regele fugise din cetatea-i dată, Şi
răpită-i fuse singura lui fată.

Iacă-aşa-l găsiră, vai de el, husarii,
Pribegind, sărmanul, printre-a lui fruntarii.
Ci-ntîlnindu-l dînşii, care mai de care Plînsu-
i-a de milă lacrime amare.

Spuse-atunci pribeagul rege, să-l audă: - Nu-i aşa, prieteni, că mi-i soarta crudă ? Păi, comori avut-am eu ca Darius, craiul, ' Şi-azi, în lipsuri negre-mi tîrîi jalnic traiul.

Spuse şeful oastei, să-l îmbărbăteze : - Nu fii trist, o, rege-al naţiei franceze 1 Turcul fără milă l-om lovi în soarte, Că-ndrăzni cu tine astfel să se poarte.

Noaptea asta-n tihnă s-o lăsăm să treacă, Lungă ne-a fost calea, ne-om culca oleacă ; Pe-urmă, însă, mîine-n revărsat de ziuă, Ţara ta pierdută ţi-om recuceri-o.

- Dar sărmana-mi fată, scumpa mea, vai mie I Tot ofta cel rege, - unde poa' să fie ? Mi-a răpit-o capul cruntei hoarde turce... Soţ să-i fie fetei cel ce mi-o aduce.

I-mboldiră straşnic cele atunci-aflate; Mari nădejdi crescură-n inimile toate. Fiecare-şi spuse : „Ori aduc eu fata, Ori de dragul fetei mor luptînd - şi gata".

Dintre toţi, doar lănci nici că auzise Cele ce-mpăratul frînc le povestise. Ii umbla ea, mintea,-n alte părţi, grăbită; Dus era cu gîndul la a lui iubită.

Soarele pe bolta nesfîrşită,-n zare, Răsări în ziua ceea, ca-n oricare, Insă n-auzise(nici văzuse-n viaţă, Ce-i fu dat să vadă, atunci, In dimineaţă.

XII

h

Răsună a oastei goarnă tunătoare, Toţi ostaşii-ndată fură In picioare 3 Şi-ascuţiră bine sabia uşoară, Pe-urmă, făr' să stee, caii şi-nşeuară.

Regele din ţara ceea franţuzească, Ar fi vrut cu-ostaşii-n luptă să păşească. Dară cel mai mare pe maghiara ceată, înţelept, cam astfel îi vorbi îndată:

- Nu, slăvite rege I Stai aici, acasă, Mîna ta în luptă e neputincioasă ; Ţi-a lăsat ea, vremea, îndrăzneala-ntreagă, Dar tot ea îţi smulse-a bărbăţiei vlagă.

Soarta-ţi, fără teamă-n mina noastră-o pune ; Ne legăm ca, pînă soarele o-apune, Să gonim turcimea ceea blestemată, Ca să urci pe tronul tău ca altădată.

Ungurii,-ntr-acestea,-n şei se aruncară,. Şi porniră s-afle armia tîlhară; O găsiră-ndată şi, printr-o solie, O poftiră grabnic la război să vie.

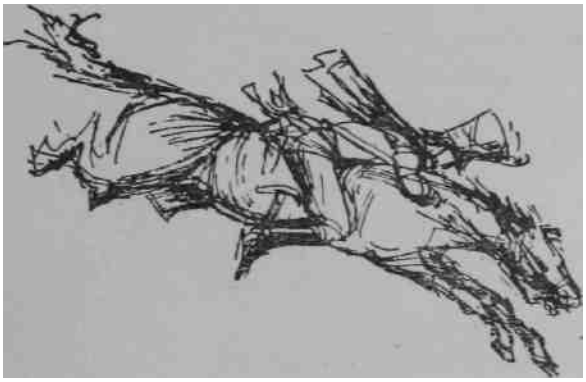

Solul se întoarnă, goarnele răsună, Se porneşte lupta-n vuiet de furtună j Zăngănit de-oţele, chiot pînă-n zare, Semn era de luptă-al cetelor maghiare.

Pintenii-şi izbiră-a noastre rînduri brave, Duduia pămîntu-n pocnet de potcoave, Ori era, pesemne, inima ţarinii Tremurînd de
i» lupta asta cu paginii.

$eful turc e-un paşă, c-un turban cu şapte
Cozi de cai, iar burta-i cît cinci **butii** late ;
Roşu-i este nasul de-atît vin, băete, **C-ai** jura
că este - copt - un castravete.

Ci burtosul paşă, nemaistînd pe gînduri,
Gata de bătaie-şi strînse-a sale rînduri;
Strînsă zid sta astfel otomana oaste, Cînd
maghiara ceată o izbi in coaste.

Numai că năvala nu fu doar o joacă,
Vălmăşeală-adîncă prinse să se facă;
Prinseră s-asude sînge turcii, tare, Se făcu-
nverzitul plai o roşie mare.

Phii! Fu ziua caldă, nu fu joc, copile, Turcii
morţi pe cîmpuri s-adunau movile. Dax
burduhănosul paşă mai trăieşte, Scăpărînd
spre lănci spada şi-o ţinteşte.

Ianci Cucoriţa n-o luă a glumă,
Cu aceste vorbe înspre turc se-ndrumă :
— Pentru-un singur om, eşti mult prea gras,
vecine ;
Ia-n aşteaptă-oleacă, să fac doi din tine !

Şi făcu ce spuse-n limba-i nărăvaşă, Despică în două pe sărmanul paşă, Ce căzu îndată de pe calu-n spume ; Astfel mi se stinse dumnealui din lume.

Ci văzînd aceasta, oastea otomană Spuse : „Dii!" - şi-ndată o porni la goană. Şi-ar fugi şi astăzi, poate, ca o turmă, Dacă, dîrji, husarii n-o prindeau din urmă.

Ci-i găsiră urma, şi-o mîncară dracii: Tidvele tăiate-n vînt cădeau ca macii. Doar un turc mai zboară pe cîmpia largă, Ianoş Cucoriţa după el aleargă.

E flăcăul paşei galopînd în zare, Şi ducînd în braţe-o albă arătare: Fata celui rege-al Franciei frumoase, De duşman răpită, biata, leşinase.

Galopă mult lănci **pin'** l-ajunse : - Drace, Stai I - îi spuse, - c-attfel poartă-n tine-oi **face** Cu tăişul ăsta, poartă grea, **prin** care Sufletu-ţi nemernic drept în iad să zboare.

N-ar fi stat el, fiul paşei, nu, tîlharul, Dar se prăbuşise-n fugă armăsarul; Armăsaru-n ţărnă duhul **şi-l** dăduse ; Descleştîndu-şi gura, fiul paşei spuse

- Milă, îndurare, dreptule, măreţe ! Dacă nu de alta, de a mea juneţe ; Tare june-s încă, viaţa e frumoasă... Ia-mi, viteze, totul, dară viaţa-mi lasă I

- Mîrşave, păstrează-ţi toate ale tele, N-o să-ţi fac eu cinstea să te-omor, mişele Şterge-o, şi vesteşe-n ţara ta, să ştie Ce-au păţit tîlharii-i fii în bătălie !

Coborind pe urmă, se-ndreptă spre fată Şi cătă-n privirea fetei, minunată. Fata se trezise-oleacă, mai-nainte, Şi rosti aceste fragede cuvinte :

- Nu-ntreb cum te cheamă, dragul meu, stăpîne,
Recunoscătoare veşnic ţi-oi rămîne. **Din** recunoştinţă,
îţi voi fi-n vecie Roabă prea supusă, şi - de vrei - soţie.

Nu curgea în lănci apă-n loc de sînge, Inima-i sta gata-
gata a se frînge, **Dar** şi-nfrînse-n urmă zbuciumul
fierbinte : Ilușca, iubita$_f$-i răsări în minte.

Blînd îi spuse-odraslei regelui: - Frumoasă, Mai întîi să
mergem la bătrîn acasă, Şi-om vedea ce-om face. Pe-
urmă,-ncet, pe cale, Cu-armăsaru-n urmă, o porniră-
agale.

XIII

Fata şi cu lănci ajunseră, aşadară, Pe al bătăliei cîmp, cam către seară. Soarele, stind gata să apună-n vale, Cerceta cu ochii roşii cîmpu-n jale.

Mai zărea doar moartea-n sînge dînd ocoluri, Şi doar corbi pe leşuri coborînd în stoluri ? Nu-l prea bucură, vai, astă arătare, Şi de-aceea,-n grabă, se-afundă în mare.

Mărginaş acelui cîmp de bătălie, 'Şi-ntindea lin lacul apa-i aurie. **Dar,** cum se spălase-n apă-a noastră ceată, De vrăjmaşul sînge se-nroşise toată.

După ce flăcăii se spălară-n lege, Către-a lui cetate-l duseră pe rege ; Nu era cetatea prea îndepărtată... Aşadar, spre dînsa-l duseră îndată.

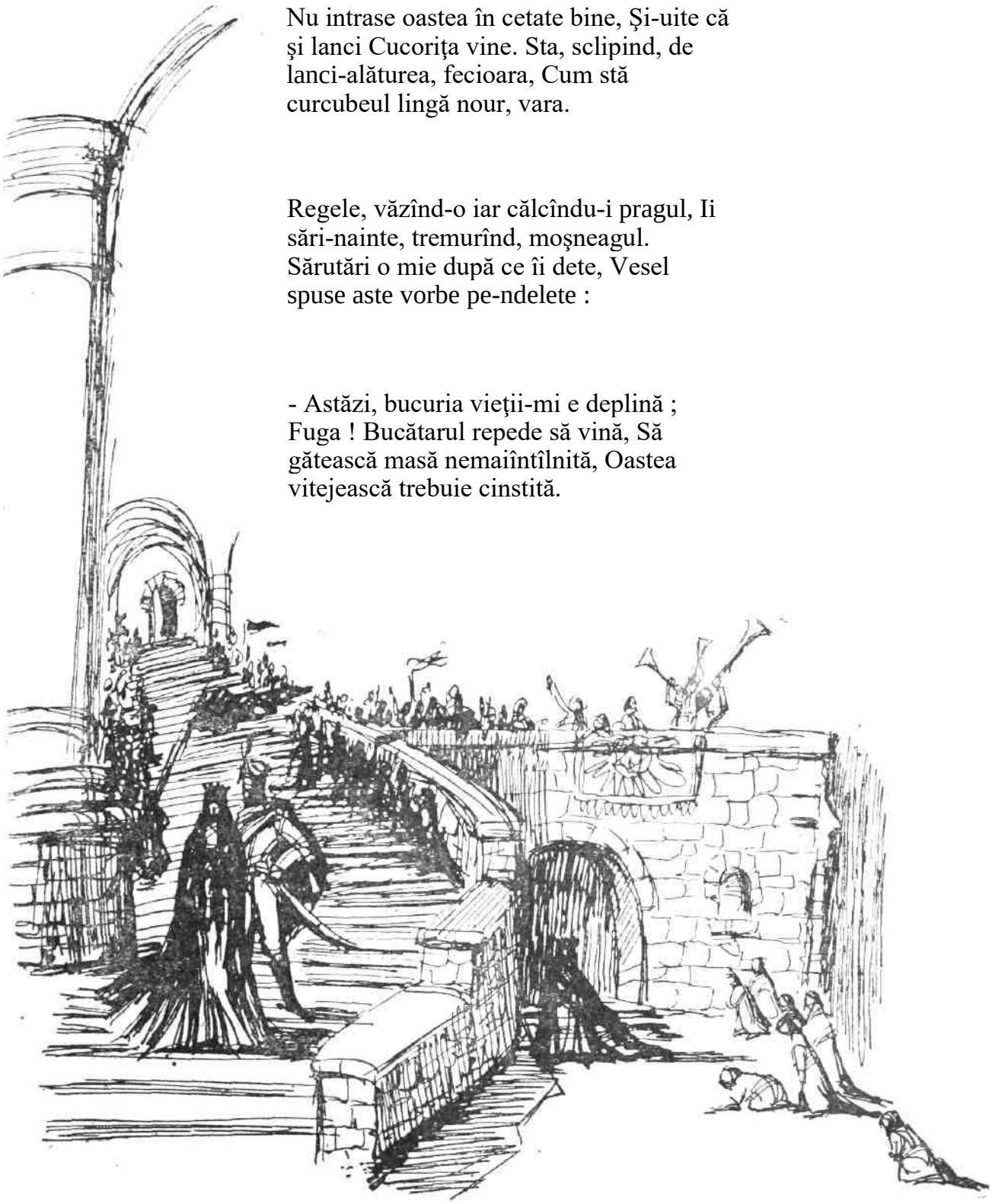

Nu intrase oastea în cetate bine, Şi-uite că
şi lanci Cucoriţa vine. Sta, sclipind, de
lanci-alăturea, fecioara, Cum stă
curcubeul lingă nour, vara.

Regele, văzînd-o iar călcîndu-i pragul, Ii
sări-nainte, tremurînd, moşneagul.
Sărutări o mie după ce îi dete, Vesel
spuse aste vorbe pe-ndelete :

- Astăzi, bucuria vieţii-mi e deplină ;
Fuga ! Bucătarul repede să vină, Să
gătească masă nemaiîntîlnită, Oastea
vitejească trebuie cinstită.

- Nu mai e nevoie să-l pofteşti, slăvite,
Spuse-un glas pe-alături, răguşit; servit e
Totul. Pregătit-am masa cît mai iute, In
odaia ceea. Totul aşternut e.

Ceea ce spusese bucătarul, tare Drag sună
urechii armiei maghiare. Greu nu se lăsară,
lesne de-nţeles e, Se-nşirară-n grabă,
harnici, pe la mese.

Tot atît de crîncen s-aruncară, frate, Ca pe
turci, asupra multelor bucate ;
Nici nu-i de mirare :-n lupta vitejească
Flămânzise mîndra ceată ungurească.

începu să umble, plin cu vin, ulciorul, Cînd
grăi, din fruntea mesei, domnitorul: - Cu
luare-aminte fiţi acum, căci, iată, Dragi
voinici, voi spune vorbă însemnată.

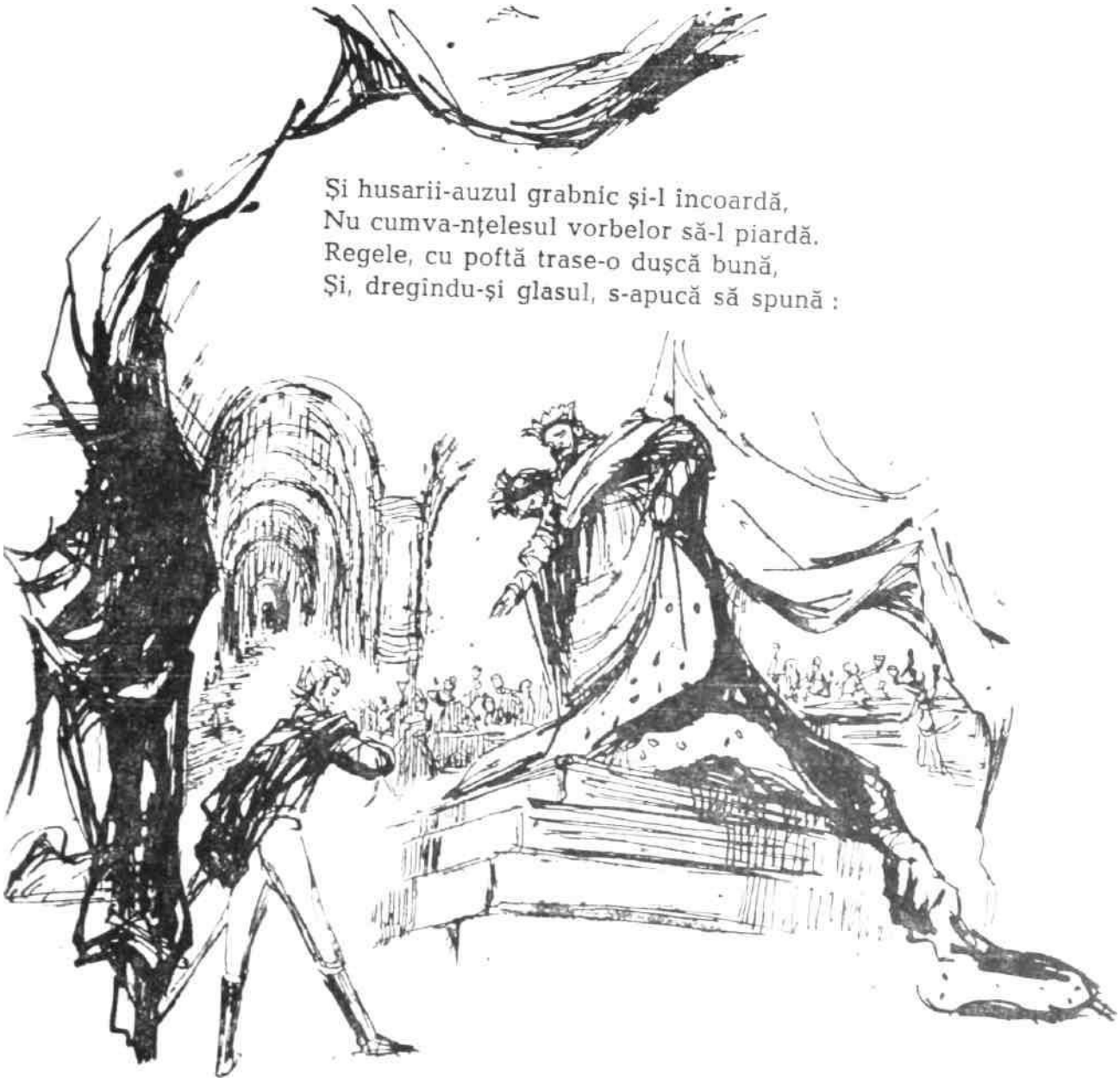

— Mai întîi de toate, spune-mi cum te cheamă, Tu,
ce mîntuit-ai fata, fără teamă.
— Ianci Cucoriţa. Poate că, puţin, e
Ţărănos ăst nume, dar nu mi-e ruşine,

li răspunse Ianci-n cîteva cuvinte.
Ci urmă să spună regele-nainte :
- Naş ţi-oi fi; de astăzi, vei avea alt nume :
Da, Viteazul Ianoş te-o numi o lume.

Uite ce ţi-oi spune, Ianoş, mult voinice : Mîntuit-
ai viaţa astei dragi fiice, Fie-ţi de soţie draga tatii
fată Şi a ta să fie-mpărăţia toată.

Mult am stat pe tronul ăsta :-n el mă prinse
Vremea bătrîneţii, tîrnplele mi-s ninse. Grijile
domniei mă apasă, grele, D-aia hotărît-am să mă
las de ele.

Vreau s-aşez pe fruntea ta coroana,-nalta, Şi, în
schimb - ţi-oi spune - nu-mi doresc eu
alta,
Doar o incăpere-n care, măi copile, Să-mi pot duce-n
pace ultimele zile.

Regele sfîrşise. Cetele maghiare
L-ascultară mute, cu uimire mare.
Ci-n cuvinte-alese, blînde şi supuse,
Răspunzîndu-i, Ianoş cel viteaz îi spuse ;

— Mulţumescu-ţi, rege, de bunăvoinţă,
Nu-s de ea eu, vrednic - spunu-ţi, spre ştiinţă J Şi-apăi,
ţi-oi mai spune şi-alta, împărate : Să primesc eu nu pot
marea-ţi bunătate.

Să-ţi arăt de ce nu pot primi ? Păi, este, De-aş
porni s-o-nşirui, ditamai poveste ; Dar vi-ar
face silă vorbele-mi sărace, Şi să-i fac în
ciudă omului nu-mi place.

— Ba să spui, copilet tot ce ştii, vorbeşte,
Nu-ţi mai face gînduri, te-ascultăm muţeşte.
Regele-mboldindu-l părinteşte-i lise,
Şi grăi el, Ianoş, cum la vale scris e :

XIV

- Cum să-ncep ?... Se cade să arăt, anume, Cum de
Cucoriţa-mi deteră ca nume. într-o porumbişte, mă
găsiră-n vară, D-aia în ăst nume mă şi înfăşară.

O ţărancă bună, inimă miloasă - Ea mi-a spus
- pornise într-o zi de-acasă, Şi chiar ea, ce-n
urmă fu să-mi fie gazdă, într-o porumbişte mă
găsi, pe-o brazdă.

Crunt ţipam; femeia ceea,-nduioşată,
Mă săltă în braţe de pe ţărnă-ndată,
Şi mergînd spre casă, se gîndi: „Priveşte,
Tot n-am eu odraslă 5 bietul prunc... l-oi creşte".

Dar în soţu-i aprig clocotea arţagul, Nu
se bucură el, nu, trecîndu-i pragul. Hei,
cînd mă văzu că sînt adus în casă, M-
alintă cu-o ploaie de ocări, frumoasă.

Căuta femeia, biata, să-l îmbune : „Nu te mai aprinde, taică (prinse-a-i spune). Cum era să-l las eu să se prăpădească, M-ar ierta vreodată pronia cerească ?

Şi-apăi, o povară-n casă n-o să-ţi fie, Ai matale vite, oi, gospodărie. Mititelul ăsta, ce ni-l dete cerul, Cînd o să mai crească, el ţi-o fi oierul'

Se mai îmblînzi el, cit de cit. la faţă, Dar ochi buni să-mi zvîrle, n-am văzut în viaţă Cînd credea că nu-mi duc munca mea în lege* Dezlega asupra-mi ploaie de ciomege. /

Şi-uite aşa,-ntre cazne şi-ntre munci haine, Am crescut; avut-am bucurii puţine. Bucuria vieţii-mi era una, doară : Ea, o fetişcană dulce, bălăioară.

Se stinsese maica-i mai de mult din viaţă, Taică-su, pe urmă,-şi luase altă soaţă, Dar muri, iar fata, singură pe lume, Rămăsese-n paza vitregei ei mume.

Bucuria vieţii-mi ea era, codana, Trandafir în viaţa-mi grea de spini, sărmana. Hei, ce mă vrăjise chipul fetişcanii! Ne spuneau : „orfanii satului", ţăranii.

Ţînc fiind, eu nu dam sfînta bucurie S-o zăresc nici pentru-o straşnică lipie; Duminica, iarăşi, veseli eram tare, Ne jucam olaltă cu copiii-n soare.

D-apăi, cînd, pe urmă, flăcăuaş ajunsei Şi simţii eu ghiesul inimii, ascunsei! Cînd îmi sărutai eu draga-ntîia oară, De pierea pămîntul, nu-mi păsa : să piară !

Cit o amărî ea, vitrega ei mamă... N-ar ierta-o ceru,-n veci să-i ţie seamă! Şi de cîte alte n-ar fi fost în stare, De n-ar fi oprit-o a mea ameninţare.

Şi eu trai de cîne-aveam în vremea ceea... însoţirăm, dară, la mormînt femeia Care mă găsise în porumb, şi care, Ca o mamă bună, mă crescuse mare.

Inima mi-i tare, şi de înţeles e Dacă spun că-n viaţă n-am prea plîns adese, Dar în ziua ceea şi la groapa aia, Lacrimile mele curseră ca ploaia.

Iluşca, frumoasa, de mîhnire-adîncă, începu şi dînsa la mormînt să plîngă ; Lesne de-nţeles e : biata răposată Ocrotire-i dase fetei, nu o dată.

Ne spunea : „Răbdare doar, aveţi răbdare ! Şi o să vă fiu eu vouă naşă mare ,* Ce pereche mîndră o să fiţi, hei, dacă... Puii mei, oleacă aşteptaţi, oleacă!"

Şi-am tot aşteptat noi, aşteptare goală ; Se ţinea sărmana de făgăduială, (Nu-şi călcase dînsa niciodat' cuvîntul) De n-ar fi-nghiţit-o,-n bezna lui, pămîntul.

Şi apoi, cu dînsa, după ce se duse, Şi nădejdea noastră pentru veci apuse. Dar şi-n deznădejde, ca şi mai-nainte, Ne iubeam cu-aceeaşi dragoste fierbinte.

*$**

Vrut-a cerul altfel; n-a vrut să ne fie Dată nici această biată bucurie. Rătăcindu-mi turma ce-o aveam în pază, Mă goni stăpînul să nu mă mai vază.

Bun rămas îi spusei Iluşcăi, spre seară, Şi plecai in lume, inimă amară. Colindară paşii-mi lumea, făr' s-adaste, Pînă ce cătană am intrat în oaste.

Nu i-am spus iubitei mele niciodată Altuia să nu-şi dea inima curată ; Şi nici ea. Ştiam că, orice să s-aleagă, Ne-om păstra credinţa dragostei întreagă.

...Ia-ţi odor de rege, de la mine gîndul I Soţ de n-oi fi dragii mele, tot pămîntul Nu o să mă vadă-n veci cu alta soaţă, Nici chiar dacă moartea m-ar uita in viaţă.

XV

Astfel povestindu-şi lanoş trista-i viaţă, Nu
rămase nici o inimă de gheaţă; Sta domniţa-n
lacrimi ce-i curgeau domoale, Izvorînd din
milă-adîncă şi din jale.

Regele îi spuse : - Fiule, vai mie, Nu vreau
cu de-a sila să ţi-o dau soţie ; Insă darul
ăsta, ce-l menii răsplată, Ăsta nu se cade
să nu-l iei de-ndată.

îşi deschise, dară, marea-i vistierie,
Porunci o slugă harnică să-i vie, Şi umplu
cu aur sacul cel mai mare; Nu văzuse
Ianci-asemenea odoare.

- Hei, viteze lanoş, mîntuit-ai fata, - Spuse
craiul cela, - iată, ia-ţi răsplata I Ia, copile,
sacul şi ţi-l du acasă, Să trăieşti ferice cu a
ta mireasă!

Te-aş mai ţine, însă ştiu c-ar fi degeaba, Să-
ţi vezi porumbiţa, mare ţi-este graba ; Du-te,
dar ortacii or mai sta oleacă, înc-un pumn
de zile-aici să mai petreacă!

Regele grăise vorbă-nţelepţească: Mort era
el, Ianoş, draga să-şi zărească. Bun rămas
domniţei spuse cu-ntristare, Se urcă-n
corabie şi-o porni pe mare.

Regele şi oastea lui îl petrecură, Drum bun
să-i ureze toţi se întrecură, Şi mi-l tot
priviră de pe ţărmul mării, Pînă ce-l
pierdură-n ceaţa depărtării.

XVI

S-avînta corabia-n marea nesfîrşită, Vîjîia crunt vîntu-n pînza ei boltită, Da'-i zbura lui lanoş mult mai ager gîndul, Nimenea pe lume neîmpiedicîndu-l.

Se gîndea flăcău-n clipele acele: „Iluşca, tu înger inimioarei mele, Bănui fericirea ce-o să ţi se-aştearnă, Astăzi, cînd iubitul cu comori se-ntoarnă ?

După-atîta zbucium, mă întorc cu bine, Ca să stau alături pururea de tine. Sta-vom împreună, vom avea avere, Ajutor de-acuma nimănui n-oi cere.

Mîngîieri prea multe nu mi-a dat stăpînul, Insă eu ierta-voi ce-mi făcu jupînul. Că - e drept - norocu-mi de la el se trasă ; L-oi cinsti îndată ce-oi ajunge-acasă".

Uite-aşa gîndea el, Ianoş, cîte toate, Cum tăia în goană apele-nspumate ; Dar pînă-n Ungaria lungă-i calea, mare, Căci departe-i Franţa de-ale ei hotare.

Colindînd pe punte Ianoş, într-o seară, Tot privea amurgu-n zare cum coboară. Ci cîrmaciu-şi spuse către-ai săi cuvîntul: - Zarea-i sîngerie : mi-e c-o bate vîntul.

N-auzise Ianoş vorbele rostite, Sus, un stol de berze lunecau grăbite ; Se-ntomna : acele păsări fără teamă Se-ntorceau din ţara lui, de bună seamă.

Le privea flăcăul plin de duioşie, Ca şi cum pe aripi i-aduceau solie, Veşti de la frumoasa lui, de la iubită, Şi din ţara-i draaă, de mult părăsită.

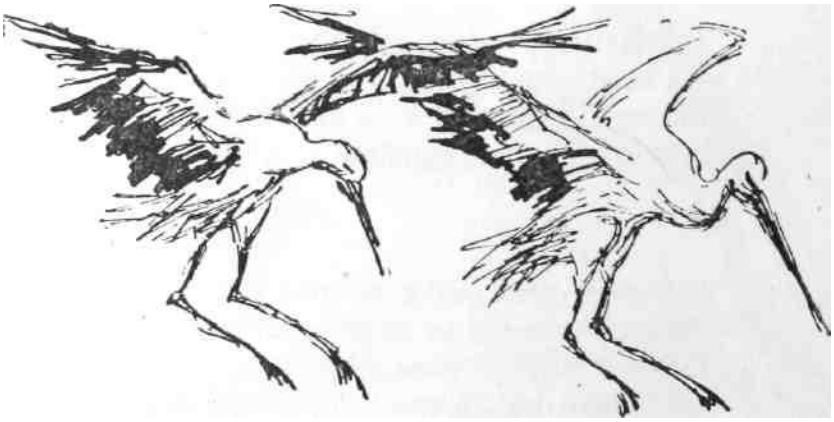

XVII

Ziua următoare, peste bolta-ntreagă Se porni
să bată vîntul, nu în şagă. Hohotea talazul
mării pînă-n zare, Sub girbaciul groaznic al
furtunii-amare.

Cum se-ntîmplă-n astfel de furtuni turbate,
Se-ncuibase groaza-n inimile toate. Orişice
sforţare-n van e, mîntuire Nu li se arată, vai,
de nicăire.

Negru nor se lasă; beznă-i, deodată
Tunetul răstoarnă larmă-nfricoşată,
Fulgere aleargă, se-ntretaie-n larmă, Şi-
unul, în corabie nimerind, o sfarmă.

Se zăresc cum saltă, ţăndări, scînduri goale,
Peste leşuri marea valuri rostogoale. Insă
Ianoş, oare, unde-o fi, viteazul? Şi pe el îl
duse, nemilos talazul ?

Hei, nu-l ocolise moartea, nu, hapsîna, Dar i-ntinse cerul, să-l ajute, mîna. Şi, ca-ntr-o minune fu să-i fie soartea, In sicriu de valuri să nu-şi afle moartea,

Valul ce-l luase, tot mereu suise, Pînă ce cu creasta nourii-i lovise ; Ci viteazul Ianoş, fără-ntîrziere, înhaţă un nour aprig, cu putere,

Se-ncleştă cu sete, nelăsînd să-i scape, Şi-atîrnă de nour peste-a mării ape, Pînă cînd atinse ţărmurile, unde Se lăsă pe vîrful unei stînci cărunte.

Cerului i-aduse-ndată mulţumire, Că-l scăpase teafăr din nenorocire \ De comoara dusă nu-i păsa, - ce-i pasă I Bine că-şi păstrase viaţa sănătoasă.

V

Şi-azvîrli pe urmă ochii-n juru-i, roată \ Doar un cuib de pajuri îi fu dat să vadă. Pasărea da hrană puilor, cuminte ? Ii sclipi lui Ianoş gînd isteţ în minte.

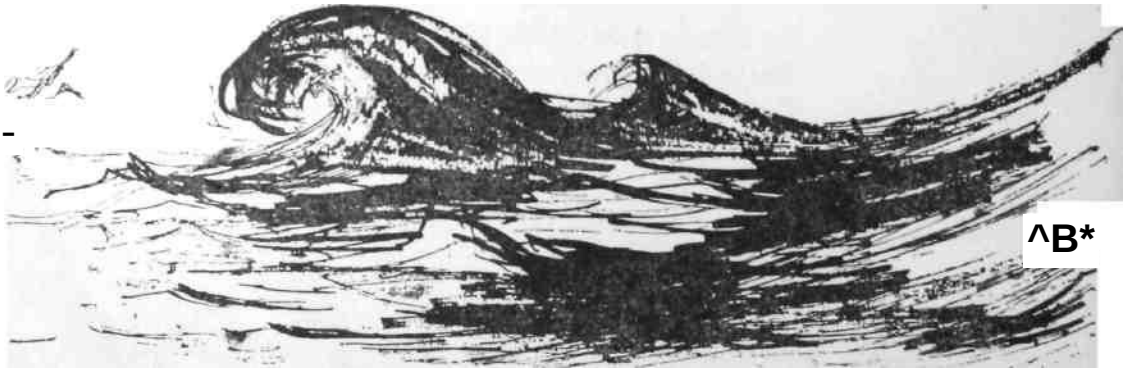

_%«-

^B*

V

Furişîndu-şi paşii, pe neaşteptate Ii sări-n spinare pajurii ciudate, Pintenii şi-nfipse, şi porni să zboare Pe un cal, ce-n lume n-are-asemănare.

Ce l-ar mai fi dat ea, hei, de-a berbeleacul, De ştia anume cum să-i afle leacul, Dar lupta flăcăul straşnic, bărbăteşte, De mijloc ţinînd-o şi de gît, ca-n cleşte.

Multe ţări trecuse-n zbor cînd, deodată, Tocmai cînd pe ceruri soarele s-arată, Ce să vezi ? Cu turla-i naltă stînd de pază, Satul lui în raza zilei scînteiază.

Ce se bucură el, Ianoş, doamne sfinte I
Plîns de fericire-l podidi fierbinte ; După-
atîta cale, pasărea vrăjită Cobora într-una,
tare obosită.

Se lăsă, la urma urmei, zburătoarea Pe-o
movilă, gata să îşi dea suflarea. O lăsă
acolo Ianoş, cu-ale sale, Şi-apoi dus pe
gînduri, o porni pe cale.

„Nu-ţi aduc eu aur, nici comori în casă,
Doar iubirea astei inimi, credincioasă.
De ajuns ţi-i asta, Iluşca mea scumpă I
Inima şi-n tine-i gata să se rumpă !"

Astfel, la hotarul satului ajunse, Uruit de
cară-auzul i-l pătrunse, Boncănit de vedre,
cară, gălăgie, Se-ndrepta tot satul la cules
de vie.

Pe sătenii ceia, ce spre vii trecură, Nu-i
văzu 5 nici dînş"ii nu-l recunoscură.
Străbătînd de-a lungul satului, grăbit e
Ianoş, către casa Iluşcăi iubite.

Cînd ajunse-n tindă, braţu-i se muiase,
Răsuflarea-n pieptu-i gata sta să-l lase ; In
sfîrşit, pe clanţă puse mîna iute, Dar văzu în
tindă chipuri neştiute.

„Poate nimerit-am altă casă",-şi spuse, Şi din
nou pe clanţă mîna-ncet îşi puse... - Căutaţi-
pe cine ? -l întrebă, blajină, Măsurîndu-i
chipul, juna gospodină.

Ii răspunse-ndată Ianoş la-ntrebare...
- Vai, sorbi-ţi-aş ochii, cum te-a ars ăl soare !
Cît p-aci să nu ştiu cine-n casă-mi vine !
Ii grăi cu vorbe de uimire pline.

Dar pofteşte, intră, cerul să te-asculte, O să
afli, -n casă de-i intra, mai multe, îl pofti-
năuntru,-l-îmbie să steie, Pe-urmă, mai
departe, -i spuse cea femeie :

—Ţi-aminteşti de mine ? Sau uitat-ai, poate.
Ştii, eu sînt fetiţa din vecinătate,
Ce venea la draga-ţi Iluşca încoace...
- Ci, te rog, răspunde-mi: Unde-i şi ce face ?

Ii tăie cuvlntul Ianoş. Ca o bură, Lacrime în ochii gazdei se zbătură. - Iluşca pe unde-i ? - spuse întristată. Vai, sărmane nene lănci I... e-ngropată.

Sta in jeţu-i Ianoş, ăsta fu norocu-i, Altfel de durere s-ar fi frînt pe locu-i; Către piept îşi duse mîna,-n partea stîngă, Jalea bietei inimi vrînd parcă s-o frîngă.

Mut şezu el, astfel, un răstimp, pe urmă Spuse rar, ca omul care somnu-şi curmă : -—Nu mi-ascundeţi, drept îi că e măritată ? Chiar de-ar fi, mai bine-i, decît îngropată.

Căci aş mai zări-o, dac-ar fi ei vie, Şi ăst dar amarnic dulce-ar fi să-mi fie. Ci, privind spre chipul gazdei, înţelese Că doar adevărul limpede-l spusese.

XVIa

Frînt pe colţul mesei, prăbuşit de jele,
Slobozi izvorul lacrimilor grele, Şi-ale
lui cuvinte se-nşirau zdrobite ; De atîta
jele, glasu-mpleticit e:

- Oh, de ce In luptă nu pierit-am, oare ? Cum de
nu-mi găsii eu groapa-n fund de mare ? Vai, de
ce pe lume mama să mă nască Şi năpasta asta-n
piept să mă trăsnească ?

Ci slăbi in urmă şi durerea-i crudă, Aţipită parcă
de atîta trudă. - Spune-mi, cum murit-a
porumbiţa-mi bună ? întrebă, - şi gazda începu
să-i spună:

- Multe-a tras sărmana,-n viaţa ei, nu glumă, A
zdrobit-o-n chinuri vitrega ei mumă, Da'-şi primi
răsplată dreaptă cotoroanţa, C-a ajuns miloagă
şi-şi cerşeşte zdreanţă.

Te-amintea într-una şi cînd fu să moară Spuse : „lănci, lănci, inimii comoară, Dacă neschimbată ţi-i iubirea... Iasă... Iţi voi fi în lumea cealaltă mireasă".

Şi din astă lume-a umbrelor se stinse, Nu-i de-aici departe groapa ce-o cuprinse. O-nsoţi tot satul la mormînt, şi-n drumul Spre mormînt, vărsat-a lacrimi cu duiumul

Ci, rugînd-o Ianci, tînăra îl duse
La mormîntul fetei, de amar răpuse.
Rămînînd el, Ianoş, singur, fără vlagă,
Istovit se frînse pe ţărîna dragă.

Şi-aminti de vremea bună de-altădată, Cînd ardea-n iubita-i inima curată, Inima şi chipu-i care zac acuma Reci şi ofilite, şi le-apasă huma.

Soarele îşi stinse raza sîngerie,
Luna pală-n locu-i se-nălţă-n tărie.
Trist privea prin ceaţa toamnei. Ianoş, bietul,
De la groapa dragii o porni cu-ncetul.

Pe-urmă, iar se-ntoarse. Pe mormînt, în bură, Se-nălţa stingheră,-o tufă de răsură. Rupse-o floricică şi, sub pala lună, Părăsind mormîntulr s-apucă să spună:

- Fir orfan, crescut din ţărna dragii mele, Fii-mi,te rog, tovarăş pribegiei grele. Duce-m-oi de-a lungul lumii, hăt departe, Pînă cînd găsi-mi-voi mult rîvnita moarte.

XIX

L-însoţeau pe Ianoş două-nsoţitoare ; Una : suferinţa fără de hotare ; Iară ceealaltă : spada vitejească, Care începuse-ncet să ruginească.

însoţit de ele, rătăcea într-una. Hei, a cîta oară răsărise luna « Şi pămîntu-a cîta oară înverzise, Cînd vorbi mîhnirii-n inimă închise :

- Cînd sfîrşi-vei munca-ţi veşnică, o jale, Tu ce-aduci într-una chinu-n a mea cale ? I Viaţa mea de nu poţi s-o ucizi, mă lasă ; Du-te-n altă parte, cată-ţi altă casă I

Nu eşti tu aceea ce mi-aduce moarte, O să-ncerc s-o aflu eu, în altă parte. Ci veniţi, primejdii, ceată după ceată I Poate-mi veţi aduce moartea mult visată.

Spuse, părăsindu-şi jalea, care-arare Mai cerca
să intre-n inima lui tare, Dar pierea (că, vezi tu,
inima sta-nchisă) Şi-i lăsa pe gene-o lacrimă
ucisă.

Azvîrlind şi astă lacrimă-ntr-o parte, Viaţa-i mai
rămase, silnic să o poarte; Şi-o tot duse,-o duse,-ntr-
o pădure-n ceaţă. Unde o căruţă-i răsări în faţă:

Un olar era stăpînul ei. Olarul Şi-nfundase-n
gloduri pin' la osie carul; îşi bătea sărmanul
caii nu alene, Ci spunea căruţa : nu mă mişc eu,
nene I

- Bună ziua ! spuse Ianoş ; măsurîndu-l Cel olar pe Ianoş
cu deamănuntul, Oţărit ii spuse, bombănind, săracul: -
Pentru mine, bună ?... Bună-i pentru dracul I

— Ei, - îi spuse Ianoş, - parcă stă să-ţi ploaie !
-- Păi da' cum ? Cînd drumul geme de noroaie.
De-azi de dimineaţă îmi îndemn căluţii,
Da' ca-n clei stau şi ei, şi-osia căraţii.

- Las' că-i dăm de furcă glodului... dar spune Drumul ăsta unde duce, măi frăţîne ? Spuse Ianci-al nostru, arătind c-o mînă Spre un drum, ce-n dreapta se vedea că mînă.

- !Ăîa zici ? Pe ăla nici un pas nu face, Că te-ai dus pe copcă... asta-ţi spun, şi pace. Locuiesc urieşii locurile-acelea, Toţi ăi de-i văzură, îşi lăsară pielea.

Glăsui viteazul Ianoş : - Las' pe mine. Ci, hai, de căruţă să vedem, mai bine ! Şi, zicînd acestea, apucă-ntr-o doară Oiştea, săltînd-o din noroi afară.

Hei, avea olarul ochi şi gură mare, Insă prea
mici totuşi, pentr-a lui mirare. Pîn' să-şi vie-n
fire ca să mulţumească,
Ianoş se-afundase-n sihla bătrînească.

Merse Ianoş, merse, cale aşternută,
Pînă-ajunse-n ţara ceea mult temută.
Mărginea hotarul un pîrîu în spumă, Dar
era pîrîul cît un rîu, nu glumă.

Sta pe malul apei im uriaş de pază.
Ca să poată ochii namilei să-i vază,
lanci-şi răsturnase mult uimita-i frunte,
De credeai că vede un turn pe-un vîrf de munte.

Paznicul, văzîndu-l cum spre dînsul vine. Se
răsti cu glas de tunet: - De văd bine, E un om
acolo-n iarbă ; haide, tată! Tot mă mîncă talpa,
te-oi strivi îndată.

Cînd să-l calce, lanci-şi ridică în aer Sabia
deasupra capului. C-un vaer. Namila
călcîndu-i vîrful, de durere Lunecă în apa
din apropiere.

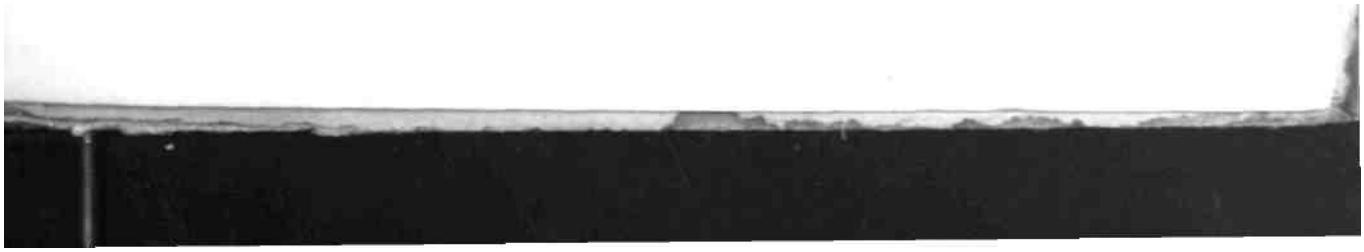

„Se brodi întocmai cum doream să fie I" Cugetă el, Ianoş, plin de bucurie. Şi-apa vrînd s-o treacă, într-o fugă-aprinsă O trecu călcînd pe namila întinsă.

Nu-şi venise bine-n fire găliganul, Că viteazul Ianoş atinsese malul, Unde învîrtindu-şi sabia, băiete. Namilei grumazul i-l tăie cu sete.

Nu se mai sculă el nicidecum, ăl paznic, Să-şi păzească ţara cu-al lui ochi năpraznic ; Soarele i-apuse şi, de-acu-nainte, Nu o să mai vadă raza lui fierbinte.

li acoperiră valurile-n goană, Se făcu, de sînge, apa roşcovană. Dar lui Ianoş, oare, ce-i fu dat să pată ? S-aşteptăm oleacă şi-auzim îndată.

XX

Tot mai mult pătrunse lanoş în pădure;
Deseori uimirea prinse să mi-l fure, Că
nicicînd nu-i fuse dat lui să zărească
Lucruri ca în ţara cea urieşească.

Intîlni la arbori nesfîrşiţi, că-n stare Nu fu
să le vadă creasta mişcătoare. Şi aveau
copacii frunze-atît de late, Că-ţi croiai o
zeghe dintr-o jumătate.

Arătau ţînţarii-acolo atît de bine,
Că jurai că dînşii-s boi cum se cuvine.
Sabia lui lanoş mi-i tocă, pe soiuri,
Căci zburau spre dînsul roiuri după roiuri.

D-apoi ciori!... Hu, alea să le vezi, să-ţi placă I
lanoş îmi zărise una pe o cracă ; Se afla la două
leghe depărtare, Dar i se păruse dt un nor de
mare.

Mult uimit mergea elr Ianoş, cînd, deodată, Ca o umbră deasă-n faţă i se-arată ; O cetate neagră fi cu ziduri late: Craiul uriaşei lumi sta in cetate.

Nu mint, dar avea, o poartă-atît de-naltă, Cum să spun... mai bine s-o lăsăm, hai, baltă. Spun c-avea ăl rege-o poartă mare-adică, Că doar nu era să-şi facă-o poartă mică.

„O s-o văd, - îşi spuse Ianoş, - dinafară, Şi-oi intra pe urmă şi-năuntru, dară". Nepăsîndu-i dacă or să-l izgonească, Lin dădu în lături poarta bătrînească.

Hei, avu el Ianoş ce vedea I Cu-o casă De copii,-mpăratul tocmai sta la masă. Insă ce mîncau ei, nu ghiciţi. Aţi crede Că mîncau cu poftă stînci, pe îndelete ?

Cînd intrase Ianoş pe neaşteptate, Mare poftă n-avea de-astfel de bucate ; Insă milostivul împărat, prea blîndul, îl pofti la masă, astfel îndemnîndu-l:

- Hai, te-aşează colea, de venişi - prea bine I Stînci, însă, de nu-nghiţi, te-nghiţim, străine. Hai, c-altfel, pe hrana asta nesărată, Pune-vom drept sare carnea ta pisată.

Uriaşul rege nu vorbise-n şagă,
Prea uşor îi fu lui Ianoş să-nţeleagă.
De aceea-i spuse, făr' să mai aştepte :
- Mie hrană de-asta nu-mi prea place, drept e ;

Insă de vi-i placul să mănînc, păi, fie I O să stăm la masă-n bună cîrdăşie, Dar o rugăminte tot mai am, adică, Daţi-mi o bucată doar un pic mai mică.

Regele îi rupse-o piatră de-opt chintale Şi-l pofti pe urmă : - Ţine, ia matale, Cred c-o să-ţi ajungă drept găluşcă, iară Mai apoi, ţi-oi da eu şi o perişoară.

- Ba s-o rozi tu, drace, dracul să te pască! Dar mă prind că-ntr-însa dinţii-o să-ţi plesnească. Mînios îi spuse Ianoş, şi c-o mînă Smulse, dintr-o dată, piatra din ţarină.

îl pocni pe rege piatra azvârlită,
Că de creieri tidva-ndată-i fu golită.
- Să mă chemi să ronţăi pietre şi-altă dată,
Rîse Ianoş, - c-asta-ţi stă în beregată I

Infricaţi, uriaşii mult se întristară De
această moarte-a regelui, amară. Şi
vărsară lacrimi mari şi-atît de grele, Că
umpleai **o** vadră c-una dintre ele.

Spuse cel mai vîrstnic către Ianoş: - Rege, Milă ai, stăpîne, şi ne înţelege I Fii-ne domn, că asta vrem cu **toţi,** stăpîne, Ţi-om sluji, dar viaţa noastră n-o răpune 1

- Fratele ce spus-a, e a noastră vrere: De ne cruţi, sluji-vom, doamne, cu plăcere I Se rugau uriaşii toţi: - Luminăţie. Vrem să fim supuşii tăi pentru vecie.

- Bine, - spuse Ianoş, - fie-aşa cum spuneţi, Fie-ntocmai, dacă vreţi să vă supuneţi j Dar cum mai departe plec în pribegie, **Voi** lăsa pe altu-n locu-mi domn să fie.

Ii pocni pe rege piatra azvîrlită,
Că de creieri tidva-ndată-i fu golită.
- Să mă chemi să ronţăi pietre şi-altă dată, —
Rîse Ianoş, - c-asta-ţi stă în beregată I

Infricaţi, uriaşii mult se întristară De
această moarte-a regelui, amară. Şi
vărsară lacrimi mari şi-atît de grele, Că
umpleai o vadră c-una dintre ele.

Spuse cel mai vîrstnic către Ianoş : - Rege, Milă ai, stăpîne, şi ne înţelege! Fii-ne domn, că asta vrem cu toţi, stăpîne, Ţi-om sluji, dar viaţa noastră n-o răpune !

- Fratele ce spus-a, e a noastră vrere ; De ne cruţi, sluji-vom, doamne, cu plăcere t Se rugau uriaşii toţi: - Luminăţie, Vrem să fim supuşii tăi pentru vecie.

- Bine, - spuse Ianoş, - fie-aşa cum spuneţi, Fie-ntocmai, dacă vreţi să vă supuneţi ? Dar cum mai departe plec în pribegie, Voi lăsa pe altu-n locu-mi domn să fie.

Cine-ar fi să fie, mie mi-e totuna. Vreau
numai un lucru: ca întotdeauna Cînd va fi
nevoie şi cînd eu voi cere, S-alergaţi la
mine fără-ntîrziere.

- Ia, luminăţie, ăst prea straşnic fluier, Şi-om
veni cu toţii, doar să tragi un şuier, Spuse,
înclinîndu-şi fruntea uriaşul Şi-nmînă lui Ianci-
al nostru fluieraşul.

Mîndru, îşi vîrî el fluierul în taşcă Şi,
gîndind la marea-i faptă vitejească, însoţit
de-o groază de urări de bine, Părăsi uriaşii,
şi-apăi: drum te-aţine !

XXI

Cît umblat-a astfel, nu se ştie, - însă Tot
mergînd, lumina se făcea mai stinsă, Tot mai
neagră lumea, mai întunecoasă, Pînă ce simţi
că parcă ochii-l lasă.

„Mi se stinse văzul sau e noapte, oare ?" Se
gîndi viteazul Ianoş, cu mirare. Nu se
înnoptase, ochii nu-l lăsară, Numai că intrase
în a beznei ţară.

Nici tu soare, nici tu stele risipite ; Se
mişca viteazul doar pe bîjbîite. Uneori,
deasupra-i străbătînd în pripă, Se-auzea
un şuier lung, ca de aripă.

Nu aripi, vezi bine, îi dădeau ocoluri,
Ci - călări pe mături - zgripţoroâice-n stoluri.
Loc avea, de baştini, încă din vechime,
In a beznei ţară, cea vrăjitorime.

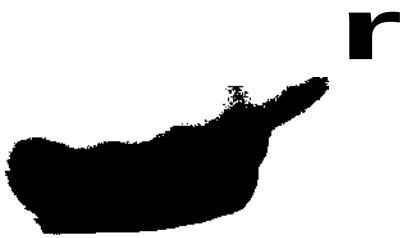

Călărind pe mături, se-ndreptau cu zborul
Spre tărîmu'-acesta, unde-şi ţin soborul. Uite,
chiar acuma vin la adunare, In adîncul beznei
înfricoşătoare.

Se afundă-n miezul unei peşteri, unde, Pe
un foc ce arde, un cazan rotund e. Uşa-
ncet crăpînd-o şi văzînd văpaia, Se-
ndreptă el» lănci, spre lumina aia.

Cînd sosise Ianoş, se aflau la treabă
Toate-acele iazme, babă lingă babă.
Aruncîndu-şi ochii prin a uşii broască,
Dat îi fu grozave lucruri să zărească.

Se foiau într-una cele zgripţoroaice,
Aruncînd, de-a valma, în cazan şerpoaice,
Broaşte, ierbi crescute sub spînzurătoare, Cozi
de mîţă, tidve de-oameni, flori amare.

Insă cine poate să le ţină rostul ? Pricepu
flăcăul doar că adăpostul Cuib de
vrăjitoare este, şi în minte Ii veni lui
Ianci-al nostru gînd cuminte.

încercă din taşcă fluierul să-şi scoată.
Vrînd cu el să-şi cheme uriaşa-i ceată, însă
mina, mina-i se simţi lovită De ceva ;
privirea şi-o plecă uimită.

Ce să vadă ? : măturі... măturile, care
Folosite-s noaptea-n zbor de vrăjitoare.
Le-nşfăcă viteazul şi le-ascunse-n grabă,
Hăt departe, ca să nu le pice-n labă.

Duse-apoi viteazul fluierul la gură, Şi
urieşii-ndată-n faţă-i apărură. - Daţi In ele
buzna, măi flăcăi, cu sete I Spuse, şi-
urieşii năvăliră-n cete.

Se iscă o larmă tare mult frumoasă.
Iazmele cercară, bulucind, să iasă.
Deznădăjduite, măturі căutară, Dar, cum
nu găsiră, zborul nu-şi luară.

Insă, urieşii nu şedeau, măi taică !
Fiecare prinse cîte-o zgripţoroaică Şi-
o izbi cu-atîta furie de glie, Că
ramase-ntinsă jos, ca o lipie.

Ci era un lucru şi mai de mirare : Cum crăpa, izbită, cîte-o vrăjitoare, Ceaţa de pe boltă mai pierea oleacă, Şi, încet, lumină prinse să se facă.

Se împrăştiase cam întreaga ceaţă, Doar o vrăjitoare mai rămase-n viaţă. Cin' să fie, oare, iazma,-afurisita ? Ea e! Baba care-i omorî iubita!

- Hei, strigă voinicul, pe-asta las-o mie, Vreau să-i car vreo cîţiva ghionti, ca să mă ştie Insă vrăjitoarea : ţuşt!... Zbughi din gheare, Şi, fugind pe rupte, se pierdu în zare.

- Tii, spurcata naibii! Du-te şi-o înhaţă!
Spuse Ianoş unui uriaş din faţă. Uriaşu-o
prinse fără de zăbavă, Şi-o zvîrli cu sete,
cît colo, în slavă.

Şi-uite aşa găsiră trupul năzdrăvancii,
Chiar în satu-n care se născuse lănci. Şi
cum o urîră toţi pe-acea tîlhară, Nu o
plînse nici un cîrîit de cioară.

Peste ţara beznei, luminată toată, Soarele-
şi trimise raza-i prea curată. Poruncind
viteazul, foc îscară alături, Şi făcu cenuşă
toate-acele mături.

Bun rămas luîndu-şi, îi aduse-aminte Cetei
uriaşe de-a ei legăminte. Ii jură credinţă ceata,
pîn' la moarte, Şi-o luă la stînga - iar el mai
departe.

XXII

S-afunda într-una Ianci-al meu pe cale,** I se vindecase inima de jale, Căci, privind spre firul-acela de răsură, El simţea cum jalea veche nu-l mai fură,

Sta pe pieptu-i micul trandafir sălbatec, Rupt de pe mormintul dragii, singuratec. Cînd voia pe floare ochiul să şi-l culce, Inima-i simţea-n adîncu-i ceva dulce.

Uite-aşa mergea el într-o zi. In zare, Soarele lăsase-amurgul să coboare ; Şi-apăru, pe urmă, luna ciumpăvită, Revărsînd pe lume raza-i gălbejită.

Cînd apuse luna, mai mergea el încă. Se opri pe urmă, frînt, în bezna-adîncă, Trupul lui, sărmanul, greu de oboseală, Şi-l culcă pe-un fel de dîmb, la nimereală.

[redacted] –

Vezi, nu-şi dete seama, în întunecime,
Adormind, că locu-acela ţintirim e. Ţintirim
cu biete dîmburi măcinate, Ce luptau cu
vremea care surpă toate.

Cînd sună în noapte ceasul ce-nfioară, Recile
morminte gurile-şi căscară. Şi, în noaptea
neagră, se iviră-agale, In cearşafuri albe,
stafiile pale.

Şi porniră jocul şi porniră cîntul, **Duduia** sub ele,
tremurînd, pămîntul; **Dar** viteazul Ianoş tot dormea
- şi pace, Nu fu chip din somnu-i straşnic a-l
desface.

Ci strigă zărindu-l, grabnic, o stafie :
- O făptură vie, o făptură vie!
Să-l răpim, să-l ducem ! Cum să îndrăznească
Pe pămîntul **nostru** pasul să-şi oprească ?

Mi se repeziră, soră lîngă soră,
Şi-l înlănţuiră-ndată într-o horă,
Care mai de care vrînd să-l prindă. Dară
S-auzi **cocoşul** - şi se-mprăştiară.

II

Se trezi şi lanoş, cîntu-l deşteptase,
Frigul dimineţii-i străbătea prin oase ;
Fîlfîia vint rece-n iarbă, pe morminte.
Se sculă flăcăul şi-o porni-nainte.

Vezi, nu-şi dete seama, în întunecime,
Adormind, că locu-acela ţintirim e. Ţintirim
CU biete dimburi măcinate, Ce luptau cu
vremea care surpă toate.

Cînd sună în noapte ceasul ce-nfioară. Recile
morminte gurile-şi căscară. Şi, în noaptea
neagră, se iviră-agale, în cearşafuri albe,
stafiile pale.

Şi porniră jocul şi porniră cîntul, Duduia sub ele,
tremurînd, pămîntul; **Dar** viteazul lanoş **tot** dormea
- şi pace, Nu fu chip din somnu-i straşnic a-l
desface.

Ci strigă zărindu-l, grabnic, O stafie :
- O făptură vie, o făptură vie!
Să-l răpim, să-l ducem ! Cum să îndrăznească
Pe pămîntul nostru pasul să-şi oprească ?

Mi se repeziră, soră lîngă soră,
Şi-l înlănţuiră-ndată într-o horă,
Care mai de care vrînd să-l prindă. Dară
S-auzi cocoşul - şi se-mprăştiară.

Se trezi şi lanoş, cîntu-l deşteptase, Frigul dimineţii-i străbătea prin oase ; Fîlfîia vint rece-n iarbă, pe morminte. Se sculă flăcăul şi-o porni-nainte.

XXIII

Se afla viteazul pe un vîrf de munte, Cînd îl mîngîiară zorile pe frunte. Se-ntindea-mprejuru-i, minunată, firea. Se opri şi, roată, şi-aruncă privirea.

Gata sta s-apună-al zorilor luceafăr, Mai sclipea din raza lui un fir doar teafăr, Şi se stinse şi el ca o suspinare, Cînd sui pe boltă sclipitorul soare.

Apucă-n rădvanu-i de-aur pe-a lui cale, Blînd privindu-i mării undele domoale, Ce păreau că-s încă leneş adormite, In nemărginirea ei rostogolite.

Se jucau, pe luciul mării nemişcate, Peştişori zburdalnici cu spinări tărcate, Pe-ale căror trupuri solzii-atinşi de soare Scînteiau ca mii de diamante rare.

Un bordei se-afla pe ţărm, şi-n el stăpînul: Un pescar c-o barbă lungă. Biet bătrînul Tocmai s-apucase să-şi azvîrle plasa, Cînd veni el, Ianoş, pe nepusă masa.

Spuse: - Te-aş ruga eu, nu ai vrea, tătucă, Barca ta pe malul cellalt să mă ducă ? Bucuros plăti-ţi-aş, însă n-am parale, Du-mă, pe degeaba, şi-ţi mulţam matale.

- Fiule, parale - chiar de ai - le ţine. îşi rosti bătrînul vorbele-i blajine. Din adîncu-i marea asta-mi dăruieşte, Pururi, prea puţinul care-mi trebuieşte.

Dar ce vînt te-aduse-aici sau ce ispită? Ştii
tu cum că asta-i marea cea vrăjită ? Nu te
pot eu trece, orice-ar fi să capăt. Marea asta
n-are început, nici capăt.

— Marea cea vrăjită ? spuse Ianoş. Fie!
S-o cunosc, mai dornic sînt acum, bădie;
Oriunde-aş ajunge, tot o trec eu, frate.
Uite, am un fluier... ia să-ncerc, se poate ?

Şi suflă în fluier. Nici nu isprăvise, Şi
un uriaş în faţă-i se ivise.
— Poţi străbate astă mare ? Vezi: nu-i glumă 1
L-întrebă viteazul. Dacă poţi, hai, du-mă I

— Dacă pot ? Hei (rîse uriaşul), dacă ! ?
Păi, te cred; te-aşază ici pe umăr, iacă. Şi-
acu, ţin-te bine de-astă hălăciugă I Nu sfîrşi
să spună, şi-o porni în fugă.

XXIV

II purtă pe lanoş uriaşu-n goană; Dintr-
un pas, făcea o leghe năzdrăvană. Cam o
lună mers-au, într-o fugă lungă, Şi tot nu
putură cellalt mal s-ajungă.

Dar deodată-n ceaţa zării ce-albăstreşte, Oare
ce zăreşte lanoş ? - Ia-n priveşte, Ţărmul!
spuse-ndată, plin de bucurie. - Ba (îi spuse
cellalt), ostrov să tot fie.

- Ce fel ? spuse lanoş. Păi, să vezi, stăpîne,
Ostrovul acela ţară e, de zîne. La hotaru-i,
lumea noastră se sfîrşeşte. De acolo, marea-n
hău se prăvăleşte.

- Du-mă iute-acolo. Mor de nerăbdare S-o
cunosc. - Te-oi duce-n ale ei hotare (Ii grăi
uriaşul), dar ţi-o spun în faţă, Crîncene
primejdii pasc a ta viaţă.

Nu-i uşor să intri-n ostrov. Sînt păzite Porţile-
i de multe, mari minuni cumplite... - Grija asta
las-o, nu-ţi mai bate ţeasta, De-oi putea să
intru, om vedea noi asta.

Uite-aşa-l făcu el pe-uriaş s-asculte, Care,
după aia, nu mai spuse multe, Ci-l purtă pe
Ianoş pîn' la ţărm, lăsîndu-l, Iară el se-ntoarse-
n ţara lui, ca gîndul.

XXV

înaintea primei porţi şedeau, măi **frate,** Crunţi! trei urşi cu gheare cam de-un cot jum'ate. Insă, după-o vreme de-oboseală bună, Izbuti viteazul nostru **să-i** răpună.

, .Pentru azi, ajunge", se gîndi, şi-n grabă îşi întinse trupul după-atîta treabă. „Să m-aştern odihnei pînă-mîine-ncalte, Iar în zori, cerca-voi porţile-alelalte".

Şi făcu întocmai. Ziua următoare, Se apropie de-a doua poartă mare. Dar îl aşteptară lucruri mai de groază : Fioroşi, la poartă, trei **lei** stau de pază.

Se-opinteşte Iand»-n fiare dă năvală,
In văzduh sclipindu-şi straşnica **lui** pală ;
S-apărară ele aprig, dar zadarnic,
Căci pierdură, toate, viaţa-n chip amarnic.

L-îmboldi izbînda pe viteaz. In pripă, Nemaiodihnindu-şi trtipul nici o clipă, Doar ştergîndu-şi fruntea de sudoarea ceea, Repede se duse către poarta-a treia.

Doamne! Sta o strajă mult mai fioroasă; Ţi-ngheţa de groază măduva în oasă : Un balaur mare, şi avea o gură, Şase boi să-nghită dintr-o căscătură !

Mult curaj avea el, lanci-al meu în torbă, Şi la minte sprinten, nici că-ncape vorbă, „Dar aici - îşi spuse - nu ajunge pala" 5 îşi făcu, deci, Ianoş bine socoteala.

îşi căscă pocită fiară gura-i mare, Să-l înghită grabnic dintr-o răsuflare. Dar ce face Ianoş ? Sare în gîtlejul Fiarei, făr' s-aştepte, iute ca vîrtejul.

Căutîndu-i grabnic inima cu-otravă, Sabia şi-o-nfipse-n ea fără zăbavă. Fulgerată, fiara se întinse lată, Dîndu-şi, cu un geamăt, viaţa ei spurcată.

Mult se chinui el, lanoş, pîn' să facă Printre coaste-o bortă, ca afar' să treacă. O făcu şi p-asta şi, răzbind afară, Izbuti să intre-n minunata ţară...

XXVI

Ce e iarna - ţara zînelor nu ştie, Primăvara-n ţara ceea-i veşnic **vie. Nid** apus şi nici tu răsărit de soare \ Numai zori, lumină-n veci dănţuitoare.

Feţi frumoşi şi zîne, neştiind de moarte, Locuiesc acolo, de dureri departe ; N-au nevoie,-n ţara ceea, de bucate, Gustă doar săruturi dulci, nenumărate !

Nu cunosc ce-i jalea ; însă fericirea Le înlăcrimează zînelor privirea. Şi acele lacrimi, sub pămînt prelinse, Se prefac, acolo,-n diamante aprinse.

Zînele-şi resfiră pletele bălane
Sub pămînt, sub rîuri, fir de fir, sub stane,
Şi din aste fire aurul se face,
Care celor lacomi tare mult le place.

Luînd din ochi de zine raze ce scintee,
Feţi-frumoşii-n joacă ţes la curcubee, Şi
cînd curcubeu-i lung destul, în grabă
Peste înnoratul cer l-lntind podoabă.

Zînele au paturi moi, de flori iubite, Se
întind in ele, veşnic fericite. Adiere
blîndă cu miresme rarei Le adoarme-n
braţe lin legănătoare.

&■ •'%

Şi e ţara mîndră-a zînelor acele Doar o
umbră-a lumii ce-o visează ele. Omul
gustă visu-acela doar o dată: Cînd
îmbrăţişează, prima dată, o fată.

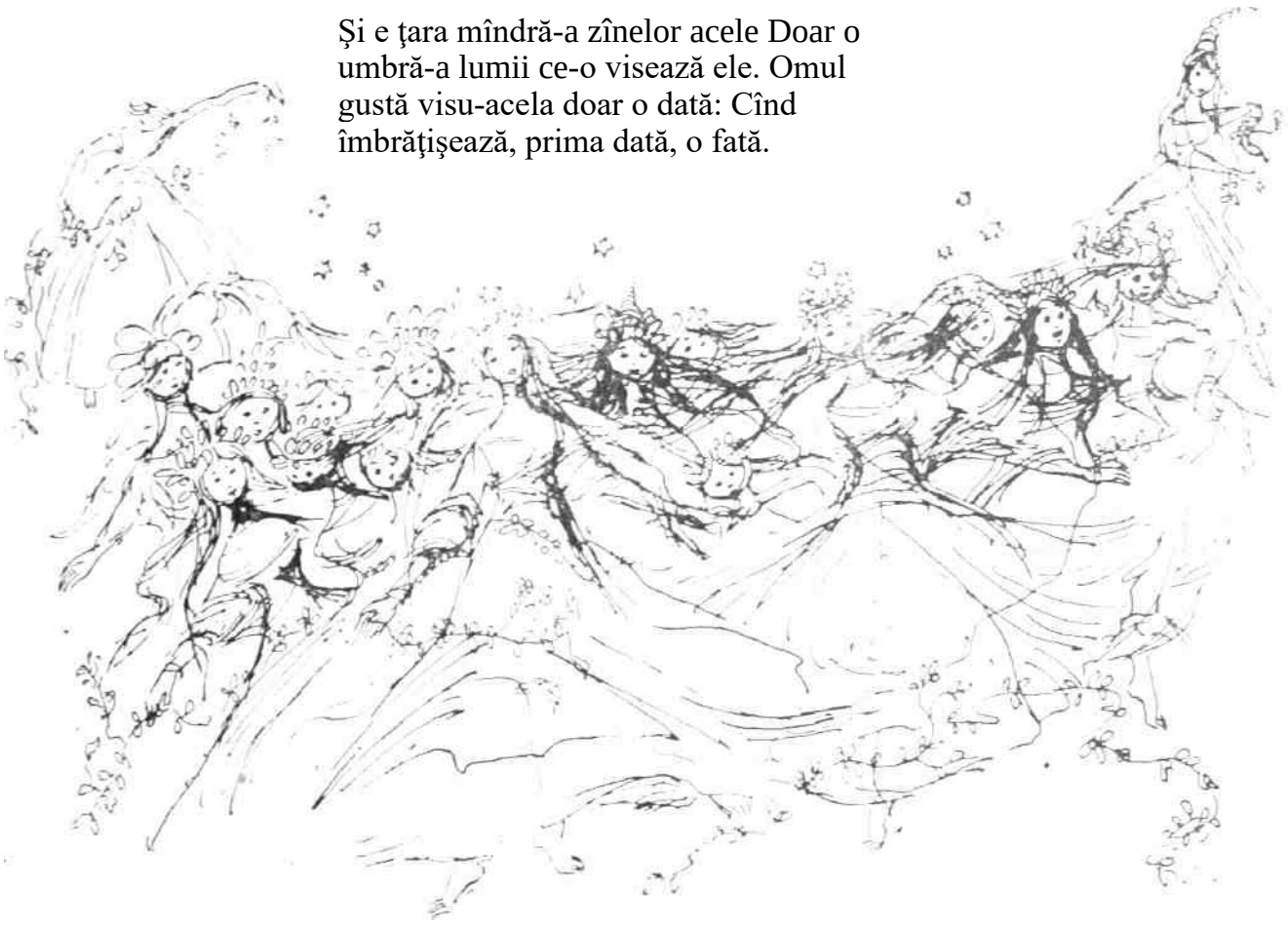

XXVII

Cum intră viteazul în această ţară, Cele întîlnite toate-l minunară, îl orbea lumina cea trandafirie, Greu putea privirea-n jur să şi-o aţie...

Nu fugeau de Ianoş zînele, ci - bune - îl înconjurară, blînd$_r$ cu sfiiciune, Vorbe drăgăstoase-i murmurau şăgalnic, Şi-l purtară-n miezul ostrovului falnic.

După ce viteazul le văzu pe toate, Şi era ca omul ce din somn picat e, Deznădejdea neagră-l răscoli, fierbinte: Iluşca, iubita,-i răsări în minte.

„Aşadar în ţara dragostei, măreaţă, Să păşesc de-a pururi singur cuc, prin viaţă ? Tot ce văd în jurumi, pururea să-mi spuie Cum că doar în mine fericire nu e ?

Se-ntindea în miezul ostrovului lacul, Trist, porni-ntr-acolo lanci-al meu, săracul. De la piept desprinse floarea, ce crescuse Pe mormîntul dragii sale, şi-apoi spuse:

- Tu, cenuşă scumpă-a dragostei, curată, Te-oi urma ; doar drumul, rogu-te, mi-arată. Şi zvîrli răsura-n lac ; puţin lipsise Şi el să se-azvîrle-n verzile abise.

Dar, minune mare ! Ce văzu ? Zvîrlită, Se schimbă răsura-n Iulişca iubită. Scos din minţi, viteazul s-avîntă, şi-ndată Mîntui din valuri fata înviată.

Vezi, c-avea el, lacul cela, apă vie, Care poate face totul să învie. Din cenuşa fetei se ivise floarea, Care-acum o smulse morţii,-ngrozitoarea.

Despre muîte-gura-mi ar putea să-nşire, Dar nu de-a lui lanoş mare fericire, Cînd smulgîndu-şi draga şi-nălţînd-o-n soare, [T1,]işca îi dete prima sărutare.

Tii, şi ce frumoasă mai era ea! Toate Zînele spre dînsa căutau mirate. (Şi regină-au pus-o peste-ntreaga ţară, Iar pe Ianci-al nostru rege l-înălţară.

Şi din vremea-aceea pînă-n aste zile,
Legănat la pieptul dragei lui copile,
Dumnealui, viteazul lanoş, domn rămase
Peste mîndra ţară-a zînelor frumoase.